

ΥΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΣΡΙ ΛΑΝΚΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΣΥΛΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

18 Μαρτίου 1999

Το παρόν πληροφοριακό υλικό ετοιμάσθηκε από την Διεύθυνση Πληροφοριών των Χωρών Καταγωγής του Κέντρου Τεκμηρίωσης & Έρευνας σε συνεργασία με την Στατιστική Υπηρεσία της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες & βασίζεται σε ευρέως γνωστές πληροφορίες, αναλύσεις και σχόλια. Παρατίθενται όλες οι πηγές. Η παρούσα Έκθεση δεν είναι και δεν σκοπεύει να είναι εξαντλητική όσον αφορά τις συνθήκες διαβίωσης στη χώρα ούτε αποφασιστική για τους ισχυρισμούς ασύλου των αιτούντων την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα.

Τίτλος Αγγλικής Έκδοσης

*Ελληνική Έκδοση
Copyright*

BACKGROUND PAPER ON SRI LANKA,
18 MARCH 1999

Αθήνα, Μάιος 1999

Ύπατη Αρμοστεία Η.Ε. για τους Πρόσφυγες
Αγγελοπούλου 23, 115 25 Αθήνα
τηλ. 67 26 462/3 Φάξ 67 26 417

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
2. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗ ΔΙΕΤΙΑ 1997-1999	6
2.1 Εξελίξεις σε εθνικό επίπεδο	6
Οικονομικές εξελίξεις	9
2.2 Οι περιφερειακές εξελίξεις	10
3. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΕΤΙΑ 1997-1999	11
3.1 Ο Νόμος για την Κατάσταση Ανάγκης και για την Πρόληψη της Τρομοκρατίας	14
3.2 Ο Σεβασμός των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	15
Το δικαίωμα σε πνευματική και σωματική ακεραιότητα και η απαγόρευση των βασανιστηρίων	15
Η ελευθεροτυπία και το δικαίωμα στην ελευθερία γνώμης και έκφρασης	17
Η ελευθερία κυκλοφορίας, ιδιαίτερα των εσωτερικών προσφύγων	17
4. ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΑΙΤΟΥΝΤΕΣ ΑΣΥΛΟ ΑΠΟ ΤΗ ΣΡΙ ΛΑΝΚΑ : ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	18
4.1 Πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο από τη Σρι Λάνκα στη Νότιο-ανατολική Ασία	18
4.2 Πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο από τη Σρι Λάνκα στην Ευρώπη από το 1990	19
Αιτήσεις ασύλου πολιτών της Σρι Λάνκα	19
Αναγνώριση των αιτούντων άσυλο από τη Σρι Λάνκα	20
Ο πληθυσμός των πολιτών της Σρι Λάνκα σε επιλεγμένες χώρες της Ευρώπης	22
4.3 Αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες από τη Σρι Λάνκα στη Βόρειο Αμερική	22
4.4 Η εξέταση των αιτήσεων ασύλου των πολιτών της Σρι Λάνκα	22
5. Η ΎΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗ ΣΡΙ ΛΑΝΚΑ	23
5.1 Σύντομο ιστορικό της παρουσίας της Ύπατης Αρμοστείας στη Σρι Λάνκα	23
5.2 Η δράση για την ανακούφιση των εσωτερικών προσφύγων	23
Προστασία και συνθήκες σταθερότητας για τους εσωτερικούς πρόσφυγες	24
Προαγωγή μόνιμων / διαρκών λύσεων	26
5.3 Η παροχή βοήθειας στους πρόσφυγες που επαναπατρίζονται από την Ινδία	26
5.4 Παρακολούθηση της επιστροφής των απορριφθέντων αιτούντων άσυλο	27
5.5 Εξελίξεις και προοπτική	28

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι εμφύλιες συρράξεις αποτελούν το κυριότερο χαρακτηριστικό της ιστορίας της Σρι Λάνκα μετά την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της. Για περισσότερα από δέκα πέντε χρόνια η χώρα υποφέρει από τις συνέπειες των ενόπλων συγκρούσεων που έχουν ξεσπάσει μεταξύ της κυβέρνησης και των ομάδων των Ταμίλ και έχουν προκαλέσει το θάνατο 55.000 ατόμων¹. Το αίτημα των Ταμίλ για δημιουργία ανεξάρτητου κράτους στηρίζεται στην πεποίθηση ότι τα δικαιώματα και τα συμφέροντά τους δεν ελήφθησαν υπόψη από την ανεξαρτησία της χώρας και εντεύθεν. Η θέση αυτή στηρίζεται στις επανειλημμένες απόπειρες της πλειοψηφίας των Σινχαλέζων να ανατρέψουν κάθε τι που θεωρείται ότι επηρεάστηκε υπερβολικά από τους Ταμίλ πριν η χώρα ανακηρύξει την ανεξαρτησία της². Μια σειρά ιδιαίτερων νομοθετικών πράξεων που υιοθετήθηκαν από την κυβέρνηση της χώρας, όπου κυριαρχούν οι Σινχαλέζοι, λίγο μετά την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας, προκάλεσαν στη μειονότητα των Ταμίλ την αίσθηση ότι παραγκωνίζονται: αυτές οι νομοθετικές ρυθμίσεις περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την άρνηση χορήγησης ιθαγένειας στους Ταμίλ της Ινδίας (Κώδικας Ιθαγένειας της Σρι Λάνκα του 1948), τον αποκλεισμό τους από τη συμμετοχή στην πολιτική ζωή της χώρας (Νομοθεσία περί Διενέργειας των Βουλευτικών Εκλογών του 1949), τη θέσπιση της γλώσσας των Σινχαλέζων ως της μόνης επίσημης γλώσσας του Κράτους (Νόμος για την Επίσημη Γλώσσα του 1956), την κυριαρχία της βουδιστικής θρησκείας (Σύνταγμα του 1972) και την εφαρμογή εκπαιδευτικής πολιτικής που ευνοεί τους σπουδαστές και μαθητές που ομιλούν τη γλώσσα των Σινχαλέζων.

Οι πρώτες εθνοτικές αψιμαχίες ξέσπασαν το 1956 και η ένταση μεταξύ των Ταμίλ και των Σινχαλέζων επιδεινώθηκε στη δεκαετία του 1960 και 1970: οι Ταμίλ ζητούσαν τη δημιουργία ομοσπονδιακού κράτους και άρχισαν να αντιδρούν όταν αυτό το αίτημά τους απορριπτόταν από διαδοχικές κυβερνήσεις της χώρας³. Η δεκαετία του 1970 χαρακτηρίζεται από την αύξηση της στρατιωτικής δύναμης των Ταμίλ και τη δημιουργία του Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE). Τον Ιούλιο του 1983 και στο βόρειο τμήμα της χώρας οι εθνοτικές εχθροπραξίες κατέληξαν στη δολοφονία δεκατριών Σινχαλέζων στρατιωτών. Στη συνέχεια ξέσπασαν πράξεις αντεκδίκησης σε βάρος των Ταμίλ που ζούσαν στο Νότο της χώρας. Φυλετικές σφαγές χωρίς προηγούμενο χαρακτηρίζουν την έναρξη των εθνοτικών συγκρούσεων.

Σε επίπεδο κοινότητας η παραδοσιακή απουσία δημοσίων υπαλλήλων, ομιλούντων τη γλώσσα των Ταμίλ, σε δημόσιες και διοικητικές θέσεις καθώς και στην αστυνομία αποτελεί σημαντικό εμπόδιο στην παροχή υπηρεσιών στην κοινότητα των Ταμίλ, ιδιαίτερα στον τομέα της απονομής της δικαιοσύνης⁴. Ταυτόχρονα, η κυριαρχία στις δυνάμεις ασφαλείας των Σινχαλέζων που δεν ομιλούν τη γλώσσα των Ταμίλ επιτείνει την αίσθηση της κατοχής από το στρατό και εξάπτει στη μειονότητα των Ταμίλ τα προϋπάρχοντα αισθήματα εκδίκησης⁵.

Οι συγκρούσεις μεταξύ του LTTE και της μουσουλμανικής κοινότητας της χώρας ξέσπασαν στο ανατολικό τμήμα της νήσου⁶. Οι μουσουλμανικές κοινότητες, ιδιαίτερα στις βόρειες περιοχές της χώρας που ελέγχονται από το LTTE καθώς και στις ανατολικές, υποφέρουν από τη βία και τις πληθυσμιακές μετακινήσεις, αποτελέσματα του συνεχιζόμενου εμφύλιου πολέμου⁷. Έτσι, οι Μουσουλμάνοι που ζούσαν για γενιές με τους Ταμίλ στα βόρεια και στα ανατολικά της χώρας αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις εστίες τους. Στην Batticaloa στη διάρκεια ένοπλων συγκρού-

¹ Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, Έκθεση για την Κατάσταση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στη Σρι Λάνκα το 1998, 26.2.1999, Ουάσιγκτον.

² The Economist Intelligence Unit (EIU), Country Profile, Sri Lanka, 1998-1999, 4.

³ Ibid.

⁴ Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο του ΟΗΕ, 12.3.1998, E/CN.4/1998/68/Add.2,8.

⁵ Ibid.

⁶ Gunasekara, 10/1996, 23.

⁷ NGO Forum, 3/1996.

σεων μεταξύ των Ενόπλων Δυνάμεων της Σρι Λάνκα και του LTTE πολλοί μουσουλμάνοι πολίτες τραυματίστηκαν και τα σπίτια τους καταστράφηκαν. Οι συγκρούσεις συνεχίστηκαν στα ανατολικά έως το 1997⁸.

Οι Σινχάλεζοι που αποτελούν την πλειοψηφία του πληθυσμού είναι βουδιστές και ομιλούν τη γλώσσα Sinhala. Οι Ταμίλ της Σρι Λάνκα, συμπεριλαμβανομένων όσων «ανήκουν στην ανώτερη τάξη» ή όσων «κατάγονται από την Ινδία» αποτελούν το 18% του πληθυσμού και είναι κυρίως Ινδουιστές: ομιλούν τη γλώσσα Tamil⁹. 7% του πληθυσμού είναι μουσουλμάνοι, ομιλούν κυρίως Ταμίλ, αλλά διακρίνονται με βάση τη θρησκεία και 8% είναι Χριστιανοί. Οι περισσότεροι Ταμίλ διαμένουν στις βόρειες και ανατολικές περιοχές της νήσου¹⁰.

Ενώ ο πληθυσμός των Ταμίλ αποτελεί τη σημαντικότερη κοινότητα στους βόρειους νομούς της χώρας (συμπεριλαμβανομένης και της χερσονήσου της Τζάφνα) οι Ταμίλ «που ανήκουν σε ανώτερη τάξη» ζουν κυρίως στο κεντρικό τμήμα της χώρας. Μεταξύ της πλειοψηφίας των Σινχάλεζων που ζουν στο νότο, υπάρχει και μια σημαντική μειονότητα Ταμίλ, που ενδιαφέρεται να προστατευτεί από το Σύνταγμα της χώρας¹¹. Στα ανατολικά της χώρας οι Ταμίλ και οι Μουσουλμάνοι συγκατοικούσαν έως τον 20ο αιώνα: υπάρχει όμως μια σημαντική μειονότητα Σινχάλεζων που δεν ενδιαφέρεται να ζει σε περιοχή όπου την πλειοψηφία αποτελούν οι Ταμίλ. Στη χώρα ζουν και άλλες σημαντικές μειονότητες, που διακρίνονται από τη θρησκεία τους: μουσουλμάνοι στο Βορρά και στο Νότο που ανήκουν στην εθνοτική ομάδα των MOORS, Χριστιανοί που είναι Ταμίλ, Veddha που είναι οι γηγενείς της Σρι Λάνκα και αντιπροσωπεύουν ποσοστό μικρότερο του 1% του πληθυσμού της χώρας και οι Burghers, ένα εθνοτικό μείγμα φυλών που αντιπροσωπεύουν ποσοστό μικρότερο του 1% του συνολικού πληθυσμού της χώρας¹².

Σύμφωνα με το Σύνταγμα του 1978 το Κράτος εγγυάται στους πολίτες το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών, συμπεριλαμβανομένων της ελευθερίας της σκέψης, της συνείδησης και της λατρείας της θρησκείας και της ισονομίας¹³. Ο βουδισμός αποτελεί την κυρίαρχη θρησκεία που το Κράτος υποχρεούται να προστατεύει: ταυτόχρονα όμως το Κράτος εγγυάται την ελευθερία των πολιτών να λατρεύουν τη θρησκεία της επιλογής τους¹⁴. Σύμφωνα με το άρθρο 21 παρ. 1 του Συντάγματος δύο είναι οι επίσημες γλώσσες του Κράτους: η γλώσσα των Σινχάλεζων και αυτή των Ταμίλ. Τα αγγλικά αποτελούν επίσης επίσημη γλώσσα συνεννόησης. Οι πολίτες στην επικοινωνία τους με τα κυβερνητικά όργανα μπορούν να χρησιμοποιούν οποιαδήποτε από τις δύο επίσημες γλώσσες¹⁵.

Το πολίτευμα της χώρας είναι κοινοβουλευτική δημοκρατία που χαρακτηρίζεται από τον πολυκομματισμό. Η συντακτική εξουσία αντιπροσωπεύεται από τον άμεσα εκλεγμένο Πρόεδρο της χώρας και το 225μελές Κοινοβούλιο¹⁶. Από το 1994 η Πρόεδρος Chandrika Kumaratunga προΐσταται ενός συνασπισμού κομμάτων του οποίου ηγείται το Κόμμα της Ελευθερίας της Σρι Λάνκα (Sri Lanka Freedom Party). Το κόμμα αυτό έχει ιδρύσει την κυβερνούσα Λαϊκή Συμμαχία (People's Alliance)¹⁷.

⁸ INFORM, 2/1997, 12.

⁹ Regional Surveys of the World, 11/1999, 1092.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

¹² Ibid.

¹³ Regional Surveys of the World, op cit.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, Έκθεση για την Κατάσταση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στη Σρι Λάνκα το 1998, 26.2.1999, Ουάσιγκτον.

¹⁷ Ibid.

Οι εθνικές εκλογές τον Αύγουστο του 1994 ανέδειξαν στην εξουσία τη Λαϊκή Συμμαχία: έτσι έπαυσε η 17χρονη διακυβέρνηση της χώρας από το Ενωμένο Εθνικό Κόμμα (United National Party – UNP)¹⁸. Η Πρόεδρος της χώρας υποσχέθηκε την αποκατάσταση της ειρήνης αναζητώντας πολιτική λύση στην εμφύλια σύγκρουση με τους Ταμίλ¹⁹.

2. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗ ΔΙΕΤΙΑ 1997-1999

2.1 Εξελίξεις σε εθνικό επίπεδο

Στις 3 Αυγούστου 1995 και ενώ συνεχιζόταν ο εμφύλιος πόλεμος στα βορειοανατολικά της χώρας η Πρόεδρος ανακοίνωσε κυβερνητική πρόταση για νέο σύστημα μεταβίβασης της εξουσίας σε οκτώ περιφέρειες: στις τοπικές κυβερνήσεις μεταβιβάζονται νομοθετικές και δημοσιονομικές αρμοδιότητες και έτσι οι εθνικές μειονότητες αποκτούν μεγαλύτερη αυτονομία στη διακυβέρνηση των τοπικών υποθέσεων²⁰. Σύμφωνα με την πρόταση αυτή η Σρι Λάνκα θα καθίστατο μια «ένωση περιφερειών» που η κάθε μία θα είχε σημαντική εξουσία στην υιοθέτηση νομοθεσίας και στην τήρηση της τάξης, σε θέματα, που αφορούν το ιδιοκτησιακό καθεστώς της γης και στην εκπαίδευση. Η μεταβίβαση της εξουσίας θα ολοκληρωνόταν με αναθεώρηση του ισχύοντος συντάγματος και τη δημιουργία αυτόνομου ομοσπονδιακού κράτους που θα αποτελείτο από τις Βόρειες και Ανατολικές Επαρχίες. Προτεινόταν επίσης γι' αυτήν την περιοχή ο διορισμός περιφερειακού Κυβερνήτη. Το προτεινόμενο νέο σύνταγμα περιλάμβανε διατάξεις που αφορούσαν στην υιοθέτηση του θεσμού του Προέδρου με τυπικές αρμοδιότητες ενώ διαφυλασσόταν η κοινοβουλευτική κυριαρχία²¹.

Οι δυνατότητες αποδοχής της προαναφερόμενης πρότασης από το Κοινοβούλιο ήσαν περιορισμένες αφού από το Μάιο του 1996 οι Βουδιστές και κάποιες άλλες ομάδες, στις οποίες περιλαμβάνονται το Ενωμένο Εθνικό Κόμμα (United National Party - UNP) και το Εθνικό Μέτωπο Δημοκρατικής Ένωσης (Democratic Union National Front - DUNF) αντέδρασαν έντονα σε καίρια ζητήματα. Ταυτόχρονα, τα κόμματα των Ταμίλ ζητούσαν έντονα τη δημιουργία ομοσπονδίας²². Μέχρι το Δεκέμβριο του 1998 δεν υπήρξε συναίνεση για την πρόταση περί μεταβίβασης της εξουσίας²³.

Στις 8.1.1995 έπαυσε η ισχύς της συμφωνίας για κατάπαυση του πυρός με το LTTE αφού το τελευταίο δήλωσε ότι δεν ικανοποιήθηκαν οι προσδοκίες του για πολιτική επίλυση της διαφοράς. Την αποτυχία των ειρηνευτικών διαπραγματεύσεων με την κυβέρνηση – στις 19.4.1995 – ακολούθησε τον Ιούλιο της ίδιας χρονιάς η έναρξη της Επιχείρησης Leap Forward την οποία εξαπέλυσαν οι κυβερνητικές ένοπλες δυνάμεις. Για πρώτη φορά αποτέλεσμα των εχθροπραξιών ήταν οι σημαντικές πληθυσμιακές μετακινήσεις στο βορρά. Στις 5.12.1995 η πόλη της Τζάφνα ανακαταλήφθηκε από τα κυβερνητικά στρατεύματα. Αυτή η κυβερνητική επιτυχία σηματοδοτεί τη λήξη της κυριαρχίας του LTTE στη Τζάφνα²⁴.

Οι κυβερνητικές στρατιωτικές δυνάμεις χρειάστηκαν τρεις μήνες για να εξουδετερώσουν την παρουσία του LTTE στη χερσόνησο της Τζάφνα: εξαπέλυσαν πολλές στρατιωτικές επιχειρήσεις μεταξύ των οποίων τις επονομαζόμενες Riveresa II και Riveresa III²⁵. Ο ηγέτης του LTTE Velupillai Prabhakaran απομάκρυνε τις δυνάμεις του σε νέο αρχηγείο στην περιοχή Killinochchi νότια

¹⁸ INFORM, Sri Lanka Information Monitor, 15.2.1995, 1.

¹⁹ Κυβέρνηση της Ολλανδίας, Υπουργείο Εξωτερικών, 24.7.1997.

²⁰ INFORM Special Dossier No. 2 on the Devolution Package, 8.8.1996.

²¹ Gunasekara, op. Cit, 112-118.

²² INFORM, 11/1998.

²³ INFORM, 1/1999.

²⁴ EIU Country Report, 1st Quarter 1996, 7.

²⁵ Far Eastern Economic Review, Asia 1997, 205.

της Τζάφνα. Χαρακτήρισε την ήττα που υπέστη το LTTE «προσωρινή οπισθοχώρηση» και διακήρυξε ότι θα συνεχισθεί ο αγώνας για την ανεξαρτησία των Ταμίλ²⁶. Μετά την κατάληψη της πόλης της Τζάφνα το μεγαλύτερο τμήμα της χερσονήσου ανακαταλήφθηκε από τις κυβερνητικές δυνάμεις. Οι δυνάμεις ασφαλείας υποτίμησαν την ικανότητα του LTTE να εξαπολύει τρομοκρατικές επιθέσεις τόσο εντός όσο και εκτός της χερσονήσου της Τζάφνα. Τα κυβερνητικά στρατεύματα που διατήρησαν τον έλεγχο στην περιοχή απαριθμούσαν χιλιάδες στρατιώτες²⁷.

Η Πρόεδρος Kumaratunga υπογράμμισε ότι η νίκη αφορούσε τους Ταμίλ Τίγρεις και όχι όλο το πληθυσμό των Ταμίλ, που ανέρχεται σε 2.500.000²⁸. Αναφέρθηκε ότι περί τα τέλη του 1995 το LTTE εξαπέλυσε βομβιστικές επιθέσεις στο Κολόμπο²⁹. Περί τα τέλη του 1997 κατέστη προφανές ότι δεν πλησίαζε το τέλος του πολέμου και διαπιστώθηκε ότι οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ήσαν ιδιαίτερα σοβαρές³⁰.

Κατά τη διάρκεια του 1997 και 1998 οι νομοί Mannar, Τζάφνα, Killinochchi, Mullaitivu & Vanuviya στα βόρεια της χώρας παρέμειναν το θέατρο έντονων εχθροπραξιών μεταξύ του LTTE και των κυβερνητικών δυνάμεων ασφαλείας. Πολλές ήσαν επίσης οι αεροπορικές επιθέσεις των κυβερνητικών ένοπλων δυνάμεων εναντίον βάσεων και στρατοπέδων του LTTE στο νομό Mullaitivu. Οι συνεχιζόμενες στρατιωτικές δραστηριότητες, τα αυξημένα μέτρα ασφάλειας όχι μόνο στα βόρεια και ανατολικά αλλά σε όλη την επικράτεια της χώρας προκάλεσαν ιδιαίτερη ταλαιπωρία στον πληθυσμό³¹. Οι μεγάλης έκτασης επιχειρήσεις σε στρατιωτικές ζώνες και οι εκτεταμένες έρευνες αποτελούν συνηθισμένη πρακτική και οι παρατηρητές ανθρωπίνων δικαιωμάτων αναφέρονται στην παραβίαση από τα σώματα ασφαλείας της εθνικής νομοθεσίας που αφορά στη διαδικασία που διέπει τη σύλληψη των ατόμων³².

Μετά την ανακατάληψη της Τζάφνα οι δυνάμεις ασφαλείας εξαπέλυσαν μια σειρά στρατιωτικών επιχειρήσεων σε οδική αρτηρία στο Βορρά. Το Μάιο του 1997 εξαπέλυσαν επίθεση με την ονομασία «Βέβαιη Νίκη» (Operation Jayasikuru) με στόχο να διαφυλαχθεί η κύρια οδική αρτηρία Vanuviya-Killinochchi που διερχόταν από τα εδάφη που ήλεγχε το LTTE. Την πρώτη βδομάδα του Σεπτεμβρίου 1998 η επιχείρηση «Κραυγή Πολέμου» (War Cry - Ranahanda) εξαπολύθηκε στην περιοχή Samroog στο νομό Trincomalee. Το Νοέμβριο του 1998 η επιχείρηση «Βέβαιη Νίκη» έληξε και οι δυνάμεις ασφαλείας εξαπέλυσαν την «Επιχείρηση Rivabala»³³. Αυτές οι στρατιωτικές επιχειρήσεις οδήγησαν σε μαζική μετακίνηση του πληθυσμού. Το LTTE εξαπέλυσε επίθεση (με το κωδικό όνομα «Ατέλειωτα Κύματα II») κατά της βάσης και του στρατοπέδου των κυβερνητικών δυνάμεων ασφαλείας στην περιοχή Killinochchi. Το στρατόπεδο καταστράφηκε ολοσχερώς τον Οκτώβριο του 1998 και οι στρατιωτικοί παρατηρητές εξέφρασαν την άποψη ότι επρόκειτο για καίριας σημασίας προβάδισμα του LTTE, που πλέον έχει ανεμπόδιση πρόσβαση στο διοικητικό κέντρο του Vanuvi καθώς και στην ακτή Mullaitivu³⁴. Και από τις δύο πλευρές αναφέρθηκαν θάνατοι και αγνοούμενοι³⁵.

Την 28^η Ιανουαρίου 1998 η Κυβέρνηση κήρυξε εκτός νόμου το LTTE: μια μέρα νωρίτερα ομάδα αυτοκτονίας του LTTE οδήγησε φορτηγό στους δρόμους της πρώην πρωτεύουσας Kandy και ανατίναξε βόμβα στον ιστορικό Ναό του Δοντιού, τον ιερό βουδιστικό χώρο της χώρας. Από τη

²⁶ Ibid.

²⁷ Ibid.

²⁸ Μόνιμη Επιτροπή της Σρι Λάνκα στα Ηνωμένα Έθνη στη Γενεύη, Sri Lanka News, 2/1996, 4.

²⁹ EIU, Country Report, op. Cit, 26.

³⁰ Έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας για το 1998, 311.

³¹ Ibid.

³² Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, Έκθεση για τη Σρι Λάνκα.

³³ INFORM, 12/1998.

³⁴ Ibid.

³⁵ Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, Έκθεση για τη Σρι Λάνκα.

βομβιστική αυτή ενέργεια σκοτώθηκαν 13 άτομα και τραυματίστηκαν 23. Η επίθεση έλαβε χώρα πριν τον εορτασμό των 50 ετών της ανεξαρτησίας της χώρας, ο οποίος επρόκειτο να πραγματοποιηθεί στην πόλη αυτή³⁶.

Την 6^η Φεβρουαρίου 1998, δύο ημέρες μετά τον εορτασμό των 50 ετών της ανεξαρτησίας της χώρας, τουλάχιστον εννέα άτομα σκοτώθηκαν στο Κολόμπο, όταν ομάδα αυτοκτονίας του LTTE ανατίναξε εκρηκτικά σε στρατιωτικό σημείο ελέγχου³⁷, και την 6^η Μαΐου 36 άτομα σκοτώθηκαν και περισσότερα από 250 τραυματίστηκαν στο Κολόμπο όταν λεωφορείο με συνωστισμένους επιβάτες δέχθηκε επίθεση που αποδίδεται στο LTTE³⁸. Μετά τις τοπικές εκλογές της 29^{ης} Ιανουαρίου 1998, στις περιοχές που είχαν καταληφθεί από το LTTE, ορκίστηκε στις 12.3.1998 νέος δήμαρχος της Τζάφνα η Sarojini Yogeswaram του Ενωμένου Απελευθερωτικού Μετώπου των Ταμίλ (Tamil Liberated United Front – TULF): πρόκειται για τον πρώτο δήμαρχο που εκλέχθηκε στην πόλη μετά το 1984. Όμως, το Μάιο της ίδιας χρονιάς δολοφονήθηκε. Στις 12 Σεπτεμβρίου ο νέος δήμαρχος της πόλης, ο Ronnuthurai Sivaralan, δολοφονήθηκε σε βομβιστική επίθεση μαζί με άλλα δώδεκα άτομα, μεταξύ των οποίων και ο Στρατιωτικός Διοικητής της Τζάφνα και ανώτεροι αστυνομικοί αξιωματούχοι³⁹. Μετά την επίθεση το LTTE κάλεσε σε παραίτηση όλα τα μέλη των τοπικών κυβερνητικών οργάνων⁴⁰. Επίσης τον Ιούνιο⁴¹ και το Δεκέμβριο του 1998⁴² δολοφονήθηκαν στη Τζάφνα οι γραμματείς του Κόμματος της Ελευθερίας της Σρι Λάνκα (Sri Lanka Freedom Party – SLFP) και του Ενωμένου Απελευθερωτικού Μετώπου των Ταμίλ (Tamil Liberated United Front – TULF), οι S.A. Oswald και Pon Mathimuganaja αντίστοιχα.

Τα κυβερνητικά μέτρα ασφάλειας στη χερσόνησο της Τζάφνα αυξήθηκαν μετά τη βομβιστική ενέργεια που προκάλεσε το θάνατο του δημάρχου και άλλων κυβερνητικών αξιωματούχων⁴³. Πολλά χωριά αποκλείστηκαν και τα σώματα ασφαλείας πραγματοποίησαν εκτεταμένες κατ' οίκον έρευνες. Αν και πολλοί από τους συλληφθέντες αφέθηκαν ελεύθεροι μετά από πολύωρη και χρονοβόρα διαδικασία εξακρίβωσης των στοιχείων της ταυτότητάς τους, η Κυβέρνηση αιτιολόγησε αυτούς τους ελέγχους επικαλούμενη λόγους ασφαλείας, ενώ πολλοί Ταμίλ ισχυρίστηκαν ότι οι συλλήψεις αποτέλεσαν μια μορφή κακομεταχείρισης⁴⁴. Αυτές οι επιχειρήσεις εντάθηκαν μετά τα επεισόδια στα οποία μετείχε το LTTE. Έτσι, οι Ταμίλ δυσκολεύονται υπέρμετρα στην ανεύρεση στέγης και εργασίας στο νότιο τμήμα της χώρας και η προϋπόθεση καταγραφής με τις τοπικές αστυνομικές αρχές επιτείνει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν. Στα φυλάκια ελέγχου, που βρίσκονται στις οδικές αρτηρίες όλης της χώρας και ειδικότερα στο βορρά, οι πολίτες ελέγχονται πολλές φορές ημερησίως. Σύμφωνα με την πολιτική των κυβερνητικών δυνάμεων αναγκαία προϋπόθεση για την κυκλοφορία των Ταμίλ εκτός της χερσονήσου της Τζάφνα είναι η απόδειξη των λόγων της μετακίνησής τους, ειδικά όταν έχουν προορισμό το Νότο. Επιπλέον απαιτούνται εγγυήσεις από μέλη της οικογένειας και από επιχειρηματικούς συνεργάτες⁴⁵. Αναφέρεται ότι σε διάστημα λίγων ημερών 2.000 άτομα έφθασαν στο φυλάκιο ελέγχου της Vanuniya, όπου οι κυβερνητικές δυνάμεις τα ανάγκασαν να επιστρέψουν στη χερσόνησο ή τα κατηύθυναν στους απο-

³⁶ Reuters, 26.1.1998.

³⁷ Reuters, 7.2.1998.

³⁸ Reuters, 6.3.1998

³⁹ INFORM, 9/1998, 8.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ EELAM UPDATE, 7/1998.

⁴² EELAM UPDATE, 12/1998.

⁴³ INFORM, 9/1998, 9.

⁴⁴ Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, Έκθεση για τη Σρι Λάνκα – 1998 – Φεβρουάριος 1999.

⁴⁵ Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο των Ηνωμένων Εθνών, 12.3.1998, 5.

καλούμενους προσωρινούς καταυλισμούς, όπου παρέμειναν αναμένοντας την έκδοση άδειας ταξιδιού⁴⁶.

Τον Αύγουστο του 1998 η Πρόεδρος της χώρας Kumaratunga ανακοίνωσε ότι προτίθετο να δεχθεί τρίτο μέρος ως διαμεσολαβητή στις διαπραγματεύσεις με το LTTE με την προϋπόθεση ότι τελευταίο θα αποσύρει το αίτημά του για ίδρυση ανεξάρτητου κράτους⁴⁷. Αν και η κατάσταση ανάγκης έπαυσε να ισχύει στο Νότο τον Ιούλιο του 1997, η εφαρμογή της επεκτάθηκε σε όλη τη χώρα στις 4.8.1998 και έκτοτε ανανεώνεται μηνιαίως⁴⁸. Επίσης, την ίδια ημέρα, η Πρόεδρος ανακοίνωσε ότι την αναβολή διενέργειας των περιφερειακών εκλογών που είχαν προγραμματιστεί για την 28^η Αυγούστου 1998 γιατί οι δυνάμεις ασφαλείας δεν μπορούσαν να προστατεύσουν τους υποψηφίους και τα εκλογικά τμήματα⁴⁹. Όμως, η απόφαση αυτή της Προέδρου ανατράπηκε πρόσφατα από το Ανώτατο Δικαστήριο και ανακοινώθηκε ότι οι περιφερειακές εκλογές θα διεξαχθούν εντός του Απριλίου 1999.

Από την 29^η Σεπτεμβρίου 1998 η Κυβέρνηση έχει αναστείλει όλες τις πτήσεις στη Τζάφνα μετά την πτώση, σε ύποπτες συνθήκες, αεροπλάνου των αερογραμμών Lionair, όπου σκοτώθηκαν 52 επιβάτες. Η πτήση αυτή ήταν η μοναδική αεροπορική γραμμή που συνέδεε το Κολόμπο με τη Τζάφνα. Λαμβάνοντας υπόψη τα προβλήματα στις θαλάσσιες και οδικές συγκοινωνίες η έλλειψη αεροπορικής σύνδεσης προκάλεσε ανείπωτα προβλήματα σε όσους περίμεναν να ταξιδεύσουν από το Κολόμπο στη Τζάφνα⁵⁰. Σύμφωνα με κάποιες εκτιμήσεις περίπου 5.000 άτομα περιμένουν στην Trincomalee αναμένοντας να μεταβούν στο Βορρά και περίπου 1.500 άτομα περιμένουν να μεταβούν από τη Τζάφνα στο Νότο. Οι στρατιώτες δεν επιστρέφουν στις οικογένειές τους όταν έχουν άδεια, οι φοιτητές δεν μπορούν να μεταβούν στα σχολεία και στα πανεπιστήμια, οι εργαζόμενοι αδυνατούν να μεταβούν στον τόπο εργασίας τους, οι εξορισμένοι αναγκάζονται να παραμείνουν εκτός της χώρας τους αδυνατώντας να επιστρέψουν στα σπίτια τους, στις δουλειές τους και στα σχολεία. Αν και τον Ιανουάριο του 1999 αποκαταστάθηκαν στην περιοχή οι αεροπορικές συγκοινωνίες με τη χρήση στρατιωτικών αεροπλάνων δεν έχουν επιλυθεί τα προβλήματα μετάβασης και αναχώρησης από τη Τζάφνα.

Στα ανατολικά της χώρας, στην Batticaloa η παροχή ηλεκτρικού ρεύματος είχε διακοπεί για μήνες εντός του 1998 και δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι πρόκειται να αποκατασταθεί⁵¹. Επίσης, στις ανατολικές περιοχές της χώρας που δεν ελέγχονται από τις κυβερνητικές δυνάμεις οι περιορισμοί στην μεταφορά τροφίμων και άλλων βασικών αναγκών συνεχίζουν να προκαλούν σοβαρότατα προβλήματα στην καθημερινή ζωή των πολιτών⁵².

Οικονομικές εξελίξεις

Η Σρι Λάνκα δεν είναι ιδιαίτερα πλούσια χώρα. Η οικονομία της στηρίζεται στους κανόνες της ελεύθερης αγοράς και ιδίως στην εξαγωγή υφασμάτων, τσαγιού, γόμας, ινδικής καρύδας, πολύτιμων λίθων καθώς και στην παροχή τουριστικών υπηρεσιών. Καθοριστική σημασία για την οικονομία της χώρας είναι οι καταθέσεις των πολιτών της που ζουν στο εξωτερικό. Το κατά κεφαλή ακαθάριστο εθνικό προϊόν ανέρχεται στα 820\$. Το 1997, η κυβέρνηση ανέλαβε σημαντικές πρωτοβουλίες με στόχο την οικονομική μεταρρύθμιση και απελευθέρωση: ιδιωτικοποίησε μερικές κυβερνητικές επιχειρήσεις και στήριξε και προώθησε τις αλλοδαπές επενδύσεις και το διεθνές

⁴⁶ INFORM, 11/1998.

⁴⁷ Daily News «India should help in finding peaceful solution, says GL – Sri Lanka keen to have dialogue with LTTE», 2.9.1998, 1.

⁴⁸ Reuters, 4.8.1998.

⁴⁹ Reuters, 5.8.1998.

⁵⁰ Lankadeepa, «Plane disappears with 48 passengers in Jaffna», 30.9.1998.

⁵¹ INFORM, 11/1998, 8.

⁵² Ibid.

εμπόριο. Οι πρωτοβουλίες αυτές συνεχίστηκαν το 1998⁵³. Ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας ανήλθε το 1997 σε ποσοστό 6,8% και η οργάνωση Economist Intelligence Unit αναθεώρησε τα προγνωστικά για το 1998 από 5,2% σε 4,9% λόγω των εξαγωγών ειδών ένδυσης και τσαγιού. Με εξαίρεση τις εξαγωγές, η κατάσταση της εθνικής μακρο-οικονομίας παρουσιάζει επιδείνωση λόγω του πληθωρισμού. Το δημοσιονομικό έλλειμμα αυξήθηκε και οι στρατιωτικές – αμυντικές δαπάνες υπερβαίνουν τον προϋπολογισμό του 1999 κατά 47.000.000 ρουπίες⁵⁴.

2.2 Οι περιφερειακές εξελίξεις

Ο εμφύλιος πόλεμος στη Σρι Λάνκα επηρεάζει σημαντικά την περιφερειακή ασφάλεια. Το LTTE έχει αναπτύξει σχέσεις αλληλεγγύης με άλλες επαναστατικές ομάδες και αναφέρεται ότι εξοπλίζεται από το εξωτερικό και από κάποιες γειτονικές χώρες⁵⁵. Φαίνεται ότι από το 1992 το LTTE μετέφερε το κέντρο των διεθνών δραστηριοτήτων του από τη Δυτική Ευρώπη στη Σκανδιναβία, καθώς και στην Ανατολική Ευρώπη και στη Νοτιοανατολική Ασία. Η μεταφορά των επιχειρησιακών του κέντρων από τη Δύση στην Ανατολή και ειδικότερα στη Νοτιοανατολική Ασία και στην Άπω Ανατολή του παρέχει τη δυνατότητα να αυξήσει την επιρροή του στην περιοχή της Ασίας και της Ωκεανίας⁵⁶. Στη γειτονική Ινδία, πατρίδα της μεγαλύτερης κοινότητας των Ταμίλ, εκφράζεται ιδιαίτερη συμπάθεια για τους Ταμίλ της Σρι Λάνκα. Οι Ταμίλ της Σρι Λάνκα έχουν γλωσσολογικές, θρησκευτικές και πολιτικές συγγένειες με τους Ταμίλ του κρατιδίου Tamil Nadu στην Νότια Ινδία, όπου ο πληθυσμός των Ταμίλ ανέρχεται στα 64.000.000. Όταν το 1983 οι πρόσφυγες Ταμίλ άρχισαν να αναζητούν καταφύγιο εκτός της Σρι Λάνκα η Ινδία ήταν ο φυσικός, αρχικός προορισμός τους όπου ήσαν καλοδεχούμενοι και ετύγχαναν της συνδρομής της κυβέρνησης⁵⁷.

Περί τα μέσα της δεκαετίας του 1980 η Ινδία κατέβαλε προσπάθειες διαμεσολάβησης στις εθνοτικές συγκρούσεις της Σρι Λάνκα⁵⁸ ενώ ταυτόχρονα οι ένοπλες ομάδες των Ταμίλ συνέχιζαν να απολαμβάνουν της υποστήριξης τόσο της κεντρικής κυβέρνησης όσο και της κυβέρνησης του κρατιδίου του Tamil Nadu⁵⁹. Την 30η Ιουλίου 1987 η Ινδία συνήψε με τη κυβέρνηση της Σρι Λάνκα Ειρηνευτική Συμφωνία, που όριζε για την πολιτική επίλυση του πολέμου με μεταβίβαση των εξουσιών στις βόρειες και ανατολικές επαρχίες σε εκλεγμένο Περιφερειακό Συμβούλιο. Η Ινδία δεσμεύθηκε να προσυπογράψει και να εγγυηθεί την εφαρμογή της συμφωνίας. Στην περίπτωση που οποιαδήποτε από τις ένοπλες ομάδες της Σρι Λάνκα δεν αποδεχόταν τη συμφωνία, η Ινδία υποχρεούτο, μετά από αίτημα της κυβέρνησης της Σρι Λάνκα να της να παρέχει στρατιωτική βοήθεια. Ο όρος αυτός αποσκοπούσε στην εξασφάλιση εφαρμογής της ειρηνευτικής συμφωνίας. Την επόμενη της ημέρας της υπογραφής της συμφωνίας Ινδική Ειρηνευτική Δύναμη (Indian Peace Keeping Force - IPKF) εγκαταστάθηκε στη Τζάφνα, αλλά κατέληξε να μάχεται κατά του LTTE το οποίο παραβιάζοντας ρητή διάταξη της Συμφωνίας αρνήθηκε να παραδώσει όλον το στρατιωτικό εξοπλισμό του⁶⁰.

Παρά τις σοβαρές επιφυλάξεις που διατυπώθηκαν από τις ομάδες των Ταμίλ επειδή η ειρηνευτική πολιτική δεν ανταποκρινόταν στις προσδοκίες τους, η Κυβέρνηση της Σρι Λάνκα ανέλαβε πρωτοβουλίες για την ίδρυση του Περιφερειακού Συμβουλίου των Βόρειων και Ανατολικών Ε-

⁵³ EIU, Country Profile, Sri Lanka, 1998-1999, 11.

⁵⁴ EIU, Country Report: Sri Lanka 4th quarter 1998, 6.

⁵⁵ "International and Regional Security Implications of the Sri Lanka Tamil Insurgency", R. Gunaratna, International Foundations of Sri Lankans, 1997, 29-34.

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Bastiampillai, B., 7/1994, 2.

⁵⁸ «Across Borders», J.N.Dixit, Thomson Press (India) Ltd, 183.

⁵⁹ «Indian Intervention in Sri Lanka», Rohan Gunaratna, South Asian Network on Conflict Research, Colombo,

⁶⁰ Ibid.

παρχιών. Της ίδρυσης του Περιφερειακού αυτού Συμβουλίου προηγήθηκε η ψήφιση από το Κοινοβούλιο της 13^{ης} Αναθεώρησης του Συντάγματος και της τροποποίησης της Νομοθεσίας για τα Περιφερειακά Συμβούλια⁶¹. Όμως, η πολιτική λύση απέτυχε όταν ο Κυβερνήτης (που ανήκε πολιτικά στο Eelam Peoples Revolutionary Liberation Front) της Βορειο – ανατολικής Επαρχίας ανακήρυξε μονομερώς την Κοινοβουλευτική Δημοκρατία των Eelam. Οι απώλειες που προκλήθηκαν από τις επιθέσεις της Ινδικής Ειρηνευτικής Δύναμης κατά του LTTE ήσαν ιδιαίτερα σοβαρές. Η Ινδική Ειρηνευτική Δύναμη αποχώρησε από τη Σρι Λάνκα το 1990, επιβεβαιώνοντας την αποτυχία της προσπάθειας της Κυβέρνησης της Ινδίας για τερματισμό του εμφύλιου πολέμου. Ο Δεύτερος Πόλεμος των Eelam ξεκίνησε σχεδόν αμέσως μετά την αποχώρηση της Ειρηνευτικής Δύναμης της Ινδίας.

Το 1991, η συμπάθεια του πληθυσμού της Νότιας Ινδίας για το LTTE μετατράπηκε σε μίσος λόγω της δολοφονίας του Ρατζίβ Γκάντι στο Tamil Nadu κατά στη διάρκεια προεκλογικής εκστρατείας ενόψει των ινδικών βουλευτικών εκλογών. Ο Γκάντι δολοφονήθηκε σε βομβιστική ενέργεια που αποδίδεται στο LTTE. Το γεγονός αυτό προκάλεσε στον τοπικό πληθυσμό των Ταμίλ της Ινδίας συναισθήματα μίσους για το LTTE. Συνέπεια αυτής της δολοφονικής επίθεσης ήταν η υιοθέτηση αυστηρών μέτρων ασφάλειας από τις αρχές της Ινδίας. Τα μέτρα αυτά έπληξαν κυρίως τους Ταμίλ πρόσφυγες από τη Σρι Λάνκα. Οι ανακρίσεις που διεξήχθησαν στη συνέχεια για τη διαλεύκανση της υπόθεσης προκάλεσαν κλίμα καχυποψίας έναντι των προσφύγων, που αντιμετωπίζονταν ως ύποπτοι συμμετοχής και συνεργασίας με το LTTE. Έκτοτε η Ινδία απαγόρευσε τη λειτουργία του LTTE στο έδαφός της και συνεργάζεται στενά με τις αρχές της Σρι Λάνκα σε θέματα ασφαλείας.

3. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΕΤΙΑ 1997 – 1999

Το 1997 χαρακτηρίζεται από την αναζωπύρωση των εμφύλιων συγκρούσεων. Εκτός από τις απώλειες ανθρώπινων ζωών, χιλιάδες είναι οι τραυματίες. Περισσότεροι από 500.000 άνθρωποι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους και να αναζητήσουν ασφάλεια σε άλλες περιοχές της χώρας τους⁶².

Η Κυβέρνηση ελέγχει όλες τις δυνάμεις ασφαλείας. Η αστυνομική δύναμη ανέρχεται σε 50.000 άτομα και είναι αρμόδια για την εσωτερική ασφάλεια στις περισσότερες περιοχές της χώρας. Συμμετέχει σε στρατιωτικές επιχειρήσεις κατά του LTTE. Η στρατιωτική δύναμη της χώρας ανέρχεται σε 118.000 άτομα (συμπεριλαμβανομένων και όσων απαρτίζουν την Εθελοντική Στρατιωτική Δύναμη), η ναυτική σε 15.000 και η αεροπορική σε 17.000. Οι ένοπλες δυνάμεις της Σρι Λάνκα διεξάγουν τις επιχειρήσεις κατά του LTTE. Η Παραστρατιωτική Δύναμη Αποστολής της Αστυνομίας διεξάγει επίσης επιχειρήσεις κατά του LTTE. Επιπλέον υπάρχει και η Εθνοφρουρά της οποίας η δύναμη ανέρχεται σε 15.000 άτομα: πρόκειται για ένοπλες δυνάμεις που δημιουργούνται από τις τοπικές κοινότητες και είναι αρμόδιες για την ασφάλεια των μουσουλμανικών και σιναλέζικων κοινοτήτων που ζουν στις εμπόλεμες περιοχές ή σε περιοχές που γειτνιάζουν με τα θέατρα των συγκρούσεων. Αλλά υπάρχουν και άλλες αντάρτικες οργανώσεις των Ταμίλ που μάχονται κατά του LTTE. Αυτές οι αντάρτικες οργανώσεις κάποιες φορές δρουν ανεξάρτητα από τις κυβερνητικές δυνάμεις. Έχει αναφερθεί ότι αυτές οι ομάδες έχουν διαπράξει εξωδικαστικές εκτελέσεις και άλλα αδικήματα που συνιστούν παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ότι η Κυβέρνηση δεν έχει υιοθετήσει τα κατάλληλα μέτρα για να σταματήσει τη δράση τους⁶³. Στην διε-

⁶¹ Ibid.

⁶² Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο των Ηνωμένων Εθνών, 12.3.1998, E/CN.4/1998/68/Add.2, 8.

⁶³ Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, Έκθεση για την Κατάσταση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στη Σρι Λάνκα για το 1998, 3.

τία 1997 – 1998 αναφέρθηκε ευρέως ότι μερικά μέλη των σωμάτων ασφαλείας διέπραξαν σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁶⁴.

Σύμφωνα με την Έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, ο συνεχιζόμενος πόλεμος με το LTTE συνοδεύεται από σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων οι οποίες διαπράττονται από τα σώματα ασφαλείας. Για το 1998 αναφέρθηκαν τουλάχιστον 33 περιπτώσεις εξωδικαστικών εκτελέσεων, αιχμάλωτοι που συνελήφθησαν στα πεδία των μαχών εκτελέστηκαν, σημαντικός αριθμός ατόμων «εξαφανίσθηκαν» ή εκτελέστηκαν λίγο μετά τη σύλληψή τους από το στρατό στα Βόρεια της χώρας και σε περιοχές που συνιστάται στους πολίτες να αποφεύγουν. Αναφέρεται επίσης ότι το σημαντικότερο πρόβλημα είναι τα βασανιστήρια και ότι οι συνθήκες φυλάκισης είναι ιδιαίτερα κακές. Η έκθεση επίσης αναφέρεται σε αυθαίρετες συλλήψεις, συμπεριλαμβανομένων βραχύχρονων μαζικών συλλήψεων και κρατήσεων, που συχνά συνοδεύονται από την παράλειψη των σωμάτων ασφαλείας να συμμορφωθούν με διατάξεις της Νομοθεσίας περί Κατάστασης Ανάγκης, που ορίζουν για το σεβασμό και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σοβαρό πρόβλημα παραμένει η ατιμωρησία των αυτουργών αυτών των παραβιάσεων⁶⁵.

Επίσης, σύμφωνα με τον Ειδικό Απεσταλμένο των Ηνωμένων Εθνών σε θέματα εξωδικαστικών, συνοπτικών ή αυθαίρετων εκτελέσεων, και τις σχετικές αναφορές των οποίων έλαβε γνώση το 1997, η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Σρι Λάνκα ήταν ιδιαίτερα επικίνδυνη⁶⁶. Αναφέρεται ότι συχνά τα σώματα ασφαλείας χρησιμοποιούν τη μέθοδο των βασανιστηρίων με διττό στόχο: να αποσπάσουν πληροφορίες για τις επαναστατικές ομάδες και να εκφοβίσουν τον πληθυσμό. Φαίνεται ότι αποτελεί συνηθισμένη πρακτική των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας η σύλληψη των πολιτών χωρίς ένταλμα, η ανάκρισή τους και η προσαγωγή τους ενώπιον των δικαστικών αρχών αρκετές ημέρες αργότερα, αφού πρώτα εξαναγκασθούν οι κατηγορούμενοι να υπογράψουν δήλωση καλής συμπεριφοράς⁶⁷.

Το Σεπτέμβριο του 1998 η Διεθνής Αμνηστία εξέφρασε την ανησυχία της για τις συνεχιζόμενες αναφορές αυθαίρετων συλλήψεων, κράτησης, βασανιστηρίων και κακομεταχείρισης κρατούμενων Ταμίλ, καθώς και για τις άθλιες συνθήκες διαβίωσης στις φυλακές και την έλλειψη εγκαταστάσεων κοινής ωφελείας στα κέντρα κράτησης⁶⁸. Η ανησυχία που εξέφρασε η Διεθνής Αμνηστία και άλλοι παρατηρητές ανθρωπίνων δικαιωμάτων αφορούσε κυρίως την πρακτική του στρατού και της αστυνομίας στη βόρειο και ανατολική Σρι Λάνκα: επιτρέπει (αν δεν ενθαρρύνει) τα μέλη των ένοπλων ομάδων Ταμίλ που μάχονται κατά του LTTE να πραγματοποιούν κατ' οίκον έρευνες, να ελέγχουν τους πολίτες, να διαπράττουν σε βάρος τους βασανιστήρια ή άλλες πράξεις που συνιστούν παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτές οι επιχειρήσεις συχνά έχουν οδηγήσει σε παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως σε παράνομες συλλήψεις, παρατεταμένες κρατήσεις και βασανιστήρια, «εξαφανίσεις» και εξωδικαστικές εκτελέσεις⁶⁹.

Η Διεθνής Αμνηστία εξέφρασε την ανησυχία της για τις ένοπλες δυνάμεις που φέρονται υπεύθυνες για την κακομεταχείριση και τις «εξαφανίσεις» των Ταμίλ που κρίνονται ύποπτοι συμμετοχής στο LTTE⁷⁰. Στα βόρεια και ανατολικά της χώρας πολύ συχνά οι ένοπλες δυνάμεις αντεκδικούνται τους πολίτες Ταμίλ: πρόκειται για τρόπο απάντησης στις θανατηφόρες επιχειρήσεις του LTTE σε βάρος των ένοπλων δυνάμεων. Όσον αφορά τις εξωδικαστικές εκτελέσεις ο ακριβής αριθμός των «εξαφανίσεων» είναι ιδιαίτερα δύσκολο να διαπιστωθεί λόγω της λογοκρισίας που

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο των Ηνωμένων Εθνών, 12.3.1998, E/CN.4/1998/68/Add.2.

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Amnesty International, News Release – ASA 37/23/98, 3.9.1998.

⁶⁹ Διεθνής Αμνηστία, υποσ. 30

⁷⁰ Διεθνής Αμνηστία, Σρι Λάνκα, Νοέμβριος 1997

επιβάλλεται στις ειδήσεις για τις επιχειρήσεις των σωμάτων ασφαλείας και της δυσκολίας της πρόσβασης στο βόρειο και ανατολικό τμήμα της χώρας⁷¹.

Κάποια μικρή πρόοδος σημειώθηκε στη διενέργεια της εξέτασης περιπτώσεων εξωδικαστικών εκτελέσεων και «εξαφανίσεων» που αφορούσαν σημαντικά πρόσωπα. Όμως σε καμία περίπτωση δε διενεργήθηκαν ανακρίσεις, ούτε ασκήθηκε ποινική δίωξη και έτσι δημιουργείται η εντύπωση ότι οι αυτουργοί των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παραμένουν ατιμώρητοι. Η Κυβέρνηση παραδείγματος χάρη δεν επέσπευσε τις ανακριτικές διαδικασίες που αφορούσαν το μαζικό τάφο του Chemmanur και δεν ορίστηκε ημερομηνία για την εκταφή των σωρών, ούτε για την επίσκεψη του αρμόδιου Δικαστή⁷². Καμία σύλληψη δεν πραγματοποιήθηκε για τη διαλεύκανση των «εξαφανίσεων» και εκτελέσεων που διαπράχθηκαν στη Τζάφνα το 1996 και 1997 σε βάρος 350 πολιτών για τους οποίους υπήρχαν υποψίες συμμετοχής στο LTTE.

Αναφέρεται ότι η Κυβέρνηση παραβιάζει το δικαίωμα των πολιτών στην ιδιωτική ζωή και περιορίζει την ελευθεροτυπία λογοκρίνοντας άμεσα εκθέσεις κρατικών εφημερίδων και αλλοδαπών τηλεοπτικών σταθμών σε στρατιωτικά θέματα και επιχειρήσεις ασφαλείας. Αναφέρθηκαν επίσης περιπτώσεις κακομεταχείρισης Ταμίλ γυναικών κρατουμένων, καθώς και άλλες πολυήμερης κράτησης γυναικών σε αστυνομικά τμήματα, χωρίς να απαγγελθεί σε βάρος τους κατηγορία και χωρίς την παρουσία γυναίκας κυβερνητικού αξιωματούχου⁷³.

Όμως, η Κυβέρνηση υιοθέτησε κάποια μέτρα για τον έλεγχο των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από κυβερνητικές δυνάμεις. Την 17^η Μαρτίου 1997 η Κυβέρνηση εγκαινίασε τη λειτουργία μιας 5μελούς Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, που ιδρύθηκε κατ' εφαρμογή του Νόμου 21/1996 για την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στη Σρι Λάνκα⁷⁴. Η Επιτροπή αυτή αντικατέστησε τη Δύναμη Αποστολής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που είχε ιδρυθεί το 1995. Η νομοθεσία ορίζει ότι τα θύματα παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορούν να προσφύγουν στην Επιτροπή και αναγνωρίζει το δικαίωμά τους σε αποζημίωση⁷⁵. Η Επιτροπή έχει ιδρύσει δέκα παραρτήματα σε όλη τη χώρα και εκτιμάται ότι εξετάζει περί τις 2.000 περιπτώσεις παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁷⁶.

Η Κυβέρνηση ίδρυσε επίσης μια κυβερνητική επιτροπή, που αρχικά ήταν γνωστή ως Επιτροπή κατά της Κακομεταχείρισης, για να εξετάσει τις μηνύσεις και να υιοθετήσει τα κατάλληλα μέτρα, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκαλούν η κακομεταχείριση και οι συλλήψεις καθώς και άλλες πράξεις των σωμάτων ασφαλείας⁷⁷. Ειδικότερα, οι τρεις επιτροπές που συστήθηκαν το 1994 με σκοπό τη διενέργεια ανακρίσεων για τις «εξαφανίσεις» που σημειώθηκαν μεταξύ 1988 και 1994 υπέβαλαν το πόρισμά της στον Πρόεδρο της χώρας το 1998. Εν συνεχεία η Εισαγγελία άσκησε δίωξη σε βάρος 100 μελών των σωμάτων ασφαλείας και σε κάποιες περιπτώσεις άρχισε η δικαστική εξέταση της υπόθεσης⁷⁸.

Το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ υποστηρίζει ότι δεν υπήρξε απόπειρα συγκάλυψης των αποτρόπαιων πράξεων των σωμάτων ασφαλείας, όπως στο παρελθόν, με την επίκληση διατάξεων του Νόμου για την Κατάσταση Ανάγκης⁷⁹. Επιπλέον, η δικαστική εξουσία συνεχίζει να προβάλλει την ανεξαρτησία της και να υποστηρίζει το σεβασμό των ατομικών δικαιωμάτων. Η Κυβέρνηση συνέχισε να υιοθετεί αποτελεσματικά μέτρα για τον περιορισμό των απωλειών του άμαχου

⁷¹ Ibid.

⁷² CNN Interactive, Sri Lanka says it misinformed public on mass grave, 18.2.1999.

⁷³ Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, Έκθεση για τη Σρι Λάνκα.

⁷⁴ The Sri Lankan Foreign Ministry Bulletin, Sri Lanka News Update, 19.3.1997.

⁷⁵ Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, Έκθεση για τη Σρι Λάνκα.

⁷⁶ Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, Έκθεση για τη Σρι Λάνκα.

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Ibid.

πληθυσμού στις στρατιωτικές επιχειρήσεις και να παρέχει βοήθεια σε όσους αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις εστίες τους λόγω των συγκρούσεων. Βέβαια είναι σημαντικός ο αριθμός των πολιτών που διαμένουν σε περιοχές που ελέγχονται από το LTTE, όπως παραδείγματος χάρη στην περιοχή Vanni⁸⁰.

Ιδιαίτερα τεκμηριωμένες είναι και οι παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τους Ταμίλ – μέλη του LTTE σε βάρος των Ταμίλ που δεν υποστηρίζουν την οργάνωση και τον ένοπλο αγώνα της. Οι παραβιάσεις αυτές περιλαμβάνουν κακομεταχείριση, εκφοβισμούς, κράτηση, βασανιστήρια, συνοπτικές εκτελέσεις καθώς και «εξαφανίσεις»⁸¹. Τα βασανιστήρια είναι καθημερινή πρακτική⁸² και η κακομεταχείριση των Ταμίλ που δεν συμμετέχουν στο LTTE από μέλη της οργάνωσης επεκτείνεται εκτός των ορίων της χώρας, σε εξόριστες κοινότητες στην Ευρώπη και στη Βόρειο Αμερική⁸³. Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλούν οι αναφορές για απαγωγή παιδιών Ταμίλ με στόχο την αναγκαστική στρατολόγησή τους στο LTTE⁸⁴. Οι ομάδες ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Ταμίλ ανησυχούν ιδιαίτερα για τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από το LTTE και ειδικότερα λόγω της « ιδεολογίας της οργάνωσης περί λατρείας του θανάτου προκειμένου για την επίτευξη των πολιτικών προσδοκιών της και της απόρριψης των δημοκρατικών θεσμών»⁸⁵. Τον Οκτώβριο του 1998 αναφέρθηκαν σε πολλές περιοχές των νομών Batticaloa και Amparaί περιπτώσεις απαγωγής παιδιών σχολικής ηλικίας από το LTTE. Εκφράζονται φόβοι ότι αυτά τα παιδιά απήχθησαν με σκοπό να εκπαιδευθούν και να αντικαταστήσουν τους μαχητές της οργάνωσης που χάθηκαν στην επίθεση στο Killinochchi⁸⁶. Συνέπεια αυτών των απαγωγών και για την αποφυγή νέων κρουσμάτων ήταν η αναχώρηση πολλών οικογενειών από τις ανατολικές περιοχές της χώρας, που ελέγχονται από το LTTE. Διευθυντές και δάσκαλοι των σχολείων σε αυτές τις περιοχές παραπονούνται ότι δεν μπορούν πλέον να υπηρετούν σε αυτά τα σχολεία λόγω των φρικαλέων δραστηριοτήτων του LTTE⁸⁷.

3.1 Ο Νόμος για την Κατάσταση Ανάγκης και για την Πρόληψη της Τρομοκρατίας

Την 4^η Αυγούστου 1998, η Πρόεδρος Kumaratunga διέυρνε σύμφωνα με το Τμήμα 2 της Οδηγίας για τη Δημόσια Ασφάλεια την εφαρμογή της κατάστασης ανάγκης, που είχε προηγουμένως κηρυχθεί στις βορειοανατολικές και σε κάποιες άλλες περιοχές, συμπεριλαμβανομένου και του Κολόμπο, σε όλη την επικράτεια⁸⁸. Έτσι ισχύει σε όλη τη χώρα η υπ' αριθμ. 4/1994 Οδηγία περί Κατάστασης Ανάγκης (διάφορες διατάξεις και αρμοδιότητες).

Το Σεπτέμβριο του 1995 η Κυβέρνηση τροποποίησε τη νομοθεσία για την κατάσταση ανάγκης: σύμφωνα με τις νέες διατάξεις οι ένοπλες δυνάμεις υποχρεούνται να ενημερώνουν το πλησιέστερο αστυνομικό τμήμα στις περιπτώσεις που κρίνουν αναγκαία την πέραν των 24 ωρών κράτηση κάποιου ατόμου. Έτσι οι σχετικές διατάξεις εναρμονίσθηκαν με την εθνική νομοθεσία (πριν την τροποποίηση της νομοθεσίας περί κατάστασης ανάγκης οι συλληφθέντες κρατούνταν ακόμα και για διάστημα μεγαλύτερο των επτά ημερών χωρίς να ενημερώνονται για το λόγο κράτησής τους). Σύμφωνα με τις νέες διατάξεις απαγορεύεται η εν κρυπτώ κράτηση, τιμωρείται κάθε παράλειψη αποκάλυψης του τόπου κράτησης, προβλέπεται η τιμωρία των μελών των δυνάμεων ασφαλείας – με επιβολή προστίμου ή με καταδίκη σε φυλάκιση – όταν δεν συμμορφώνονται με

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ Canada-Asia Working Group, 46.

⁸² Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, Έκθεση για τη Σρι Λάνκα.

⁸³ McDowell, 1996, 252

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ The University Teachers for Human Rights, Jaffna.

⁸⁶ INFORM, 10/1998, 9.

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ Daily News, 5.8.1998.

τις διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας. Οι κρατούμενοι δικαιούνται να προσβάλουν την απόφαση που διατάσσει την κράτησή τους και να καταθέσουν μήνυση κατά της Κυβέρνησης ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου⁸⁹, επικαλούμενοι παραβίαση των ατομικών δικαιωμάτων τους. Όμως, οι συλλήψεις και οι κρατήσεις που πραγματοποιούν οι αστυνομικές δυνάμεις δεν είναι σύμφωνες με τη νέα διαδικασία, όπως αυτή αποτυπώνεται στις διατάξεις του νόμου περί κατάστασης ανάγκης και σε άλλα νομοθετικά κείμενα και παρέχει εγγυήσεις για το σεβασμό των ατομικών δικαιωμάτων των κρατουμένων. Ειδικότερα έχουν διαπιστωθεί παραλείψεις των αστυνομικών αρχών στην έκδοση αποδεικτικών εγγράφων που αφορούν την κράτηση καθώς και στην ενημέρωση, εντός 48 ωρών από τη σύλληψη, της Εθνικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Συνεχίζει να ισχύει ο νόμος για την πρόληψη της τρομοκρατίας που προβλέπει εκτεταμένες εξουσίες σύλληψης και κράτησης και επιτρέπει την παρατεταμένη κράτηση και τη χρήση των ομολογιών ως αποδεικτικών μέσων⁹⁰.

3.2 Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Το δικαίωμα σε πνευματική και σωματική ακεραιότητα και η απαγόρευση των βασανιστηρίων

Οι αναγκαστικές εξαφανίσεις συνιστούν σημαντικές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων την περίοδο 1997 και 1998. Αν και σύμφωνα με την Έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ δεν υπάρχουν αναφορές για εξαφανίσεις στο Κολόμπο, στην Trincomalee ή στη Τζάφνα κατά τη διάρκεια του 1998, οι «εξαφανίσεις» σημειώθηκαν σε άλλες βόρειες και ανατολικές περιοχές της χώρας, και αφορούν έντεκα άτομα που «εξαφανίστηκαν» ενώ προηγουμένως εκρατούντο από τις δυνάμεις ασφαλείας⁹¹. Το 1997 η Διεθνής Αμνηστία ανέφερε ότι περίπου 80 πολίτες Ταμίλ εξαφανίστηκαν αφού πρώτα συνελήφθησαν από τις ένοπλες δυνάμεις, κυρίως στις βόρειες περιοχές της χώρας⁹², ενώ σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ οι επιβεβαιωμένες περιπτώσεις «εξαφάνισης» κατά το 1997 ανέρχονται σε 125⁹³. Στην Ειδική Ανακριτική Επιτροπή που συστήθηκε το 1996 από το Υπουργείο Άμυνας για να διερευνήσει τις «εξαφανίσεις» στη Τζάφνα κατατέθηκαν μηνύσεις που αφορούσαν την εξαφάνιση 760 ατόμων. Κατά τη σχετική έρευνα αποδείχθηκε ότι τα 180 κρατούνταν, ενώ για τα υπόλοιπα δεν υπήρξε καμία πρόοδος μέχρι τα τέλη του 1997. Η Ομάδα Εργασίας για τις Αναγκαστικές ή Μη Ηθελημένες Εξαφανίσεις της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ ανέφερε κατά την 55^η σύνοδο της Επιτροπής το 1998, ότι έλαβε γνώση 695 νέων περιπτώσεων εξαφανίσεων 77 από τις οποίες διαπιστώθηκαν το 1997⁹⁴. Από την ίδρυση της το 1980 η Ομάδα Εργασίας έχει λάβει γνώση 12.208 περιπτώσεων εξαφανίσεων, που σύμφωνα με τους ισχυρισμούς των ενδιαφερομένων έλαβαν χώρα στη Σρι Λάνκα κατά τις περιόδους 1987 έως 1990 στο νότιο τμήματα της χώρας και στα πλαίσια της στάσης του JVP και από το 1990 στο βόρειο και ανατολικό τμήματα της χώρας στα πλαίσια της εμφύλιας σύγκρουσης με το LTTE⁹⁵.

Οι εξωδικαστικές εκτελέσεις συνέχισαν να αποτελούν συνήθη πρακτική και κατά την περίοδο 1997 – 1998. Η Διεθνής Αμνηστία υπογραμμίζει ότι «υπάρχουν πολλές αναφορές για εξωδικαστικές εκτελέσεις, ειδικά στις περιοχές Vanuپیa και Vanni»⁹⁶. Το Σεπτέμβριο του 1997 ανακα-

⁸⁹ Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, Έκθεση για τη Σρι Λάνκα.

⁹⁰ Ibid.

⁹¹ Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, Έκθεση για τη Σρι Λάνκα.

⁹² Amnesty International Report for 1998.

⁹³ Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, Έκθεση για τη Σρι Λάνκα.

⁹⁴ Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 54^η Σύνοδος (E/CN.4/1998/43).

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Amnesty International Report.

λύφθηκαν στη ζώνη ασφαλείας γύρω από την πόλη Killinochchi τα πτώματα του Αιδεσιμότατου Aguiralan της Επισκοπής της Τζάφνα της Εκκλησίας της Νότιας Ινδίας και δύο άλλων ατόμων: σύμφωνα με το πόρισμα σχετικής έρευνας πριν εκτελεστούν είχαν συλληφθεί από μέλη των ενόπλων δυνάμεων⁹⁷. Αναφέρθηκε ότι στην περιοχή Thampalakamam στο νομό Trincomalee σφαγιάστηκαν από την αστυνομία και την Εθνοφρουρά οκτώ Ταμίλ, πιθανότατα ως εκδίκηση για το συμβάν στο Ναό του Δοντιού⁹⁸. Αναφέρθηκαν επίσης και άλλες εκτελέσεις⁹⁹.

Αναφέρθηκε επίσης ότι συνηθισμένη πρακτική αποτελούν και οι μαζικές συλλήψεις των Ταμίλ, ειδικά μετά από γεγονότα που πλήττουν την εθνική ασφάλεια. Μετά την επίθεση στο Παγκόσμιο Εμπορικό Κέντρο στο Κολόμπο συνελήφθησαν 965 Ταμίλ¹⁰⁰. Σύμφωνα με τη Διεθνή Αμνηστία περί τα τέλη του 1997 ο αριθμός των κρατουμένων κατ' εφαρμογή της Νομοθεσίας Κατάστασης Ανάγκης ή του Νόμου για την Πρόληψη της Τρομοκρατίας ανερχόταν στους 1200: σε βάρος τους δεν έχουν απαγγελθεί κατηγορίες και 400 από αυτούς κρατούνται πέραν της διετίας¹⁰¹. Η Διεθνή Αμνηστία αναφέρει ότι ως μέσο άσκησης πίεσης των μελών του LTTE οι αρχές συλλαμβάνουν συγγενικά τους πρόσωπα¹⁰². Η έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ αναφέρει: «Οι δυνάμεις ασφαλείας συνεχίζουν να προβαίνουν σε μαζικές συλλήψεις και κρατήσεις νεαρών Ταμίλ, τόσο αγοριών όσο και κοριτσιών. Σημαντικές επιχειρήσεις «σκούπα» λαμβάνουν χώρα στο Κολόμπο, στα ανατολικά της χώρας και στη χερσόνησο της Τζάφνα. Αν και είναι αδύνατο να εξακριβωθεί ο ακριβής αριθμός των συλλήψεων, αυτές ανέρχονται σε χιλιάδες. Εκατοντάδες Ταμίλ συνελήφθησαν στα πλαίσια των επιχειρήσεων της αστυνομίας. Οι περισσότεροι αφέθηκαν ελεύθεροι μετά την εξακρίβωση των στοιχείων ταυτότητάς τους, διαδικασία που διήρκεσε πολλές ώρες έως αρκετές ημέρες. Η Κυβέρνηση αιτιολόγησε τις συλλήψεις επικαλούμενη λόγους ασφαλείας, αλλά πολλοί Ταμίλ ισχυρίστηκαν ότι οι συλλήψεις ήσαν μια μορφή κακομεταχείρισης»¹⁰³.

Κατά τη διάρκεια των εχθροπραξιών αναφέρθηκαν βασανιστήρια από τις ένοπλες δυνάμεις. Αυτά προκύπτουν από τα θύματα βασανιστηρίων, τα σχετικά ιατρικά πιστοποιητικά, τις αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου το οποίο έκρινε υποθέσεις θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στις αναφορές των κυβερνητικών επιτροπών έρευνας¹⁰⁴. Οι κυριότεροι μέθοδοι βασανιστηρίων ήσαν: χτυπήματα στις πατούσες, κρέμασμα με το σώμα ανάποδα, χτυπήματα με πλαστικές σωλήνες, κάψιμο με τσιγάρα, απόπειρα πνιγμού των θυμάτων με τη χρήση βρεγμένων σχοινιών, ηλεκτροσόκ, εμβαπτίσεις σε βαρέλια με νερό, ράντισμα εκτεθειμένων μερών του σώματος με σκόνη τσίλι, κατάβρεγμα με πετρέλαιο. Αυτοί οι μέθοδοι εφαρμόζονταν συνήθως στα πλαίσια ανακρίσεων και ιδιαίτερα όταν υπήρχαν υποψίες συμμετοχής ή συνεργασίας με το LTTE¹⁰⁵. Οι ανθρωπιστικές οργανώσεις ανέφεραν ότι ενώ τα βασανιστήρια και οι κακοποιήσεις από τις δυνάμεις ασφαλείας ήσαν ιδιαίτερα διαδεδομένη πρακτική, η εφαρμογή τους μειώθηκε ειδικά στη χερσόνησο της Τζάφνα¹⁰⁶.

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, Έκθεση για τη Σρι Λάνκα.

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ Amnesty International Report for 1997.

¹⁰¹ Ibid.

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, Έκθεση για τη Σρι Λάνκα.

¹⁰⁴ Amnesty International, Urgent Action, Torture ASA 37/19/98, 6.8.1998.

¹⁰⁵ Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, Έκθεση για τη Σρι Λάνκα.

¹⁰⁶ Ibid.

Η ελευθεροτυπία και το δικαίωμα στην ελευθερία γνώμης και έκφρασης

Το Σύνταγμα ορίζει για την προστασία της ελευθερίας λόγου και έκφρασης και επιτρέπει περιορισμούς στην άσκηση του δικαιώματος αυτού μόνο για λόγους εθνικής ασφάλειας. Το 1997 και το 1998 η Κυβέρνηση δεν τήρησε τη δέσμευσή της να εγγυηθεί την ελευθερία έκφρασης και να επιτρέψει την ελεύθερη κυκλοφορία και διάδοση της πληροφόρησης¹⁰⁷. Η λογοκρισία αποτελούσε συνήθη πρακτική, ενώ η κυβέρνηση ελέγχει την μεγαλύτερη αλυσίδα του κρατικού τύπου¹⁰⁸ της χώρας και δύο σημαντικούς τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς¹⁰⁹. Η Κυβέρνηση περιορίζει σημαντικά την πρόσβαση των εθνικών και αλλοδαπών μέσων μαζικής ενημέρωσης και λογοκρίνει όλες τις ειδήσεις που αφορούν θέματα πολιτικής και στρατιωτικές επιχειρήσεις¹¹⁰.

Οι ένοπλες δυνάμεις αρνούνται την πρόσβαση των δημοσιογράφων στις εμπόλεμες περιοχές και η λογοκρισία που επιβλήθηκε σε όλα τα τοπικά μέσα μαζικής ενημέρωσης όσον αφορά ειδήσεις στρατιωτικού περιεχομένου κυρίως κατά την επίθεση του 1997, που συνεχίστηκε το 1998 εμποδίζουν την αξιόπιστη, ανεξάρτητη ενημέρωση για την πορεία της εμφύλιας σύγκρουσης¹¹¹.

Η Ελευθερία κυκλοφορίας, ιδιαίτερα των εσωτερικών προσφύγων

Το Σύνταγμα της Σρι Λάνκα ορίζει για την ελευθερία κυκλοφορίας, για το δικαίωμα επιλογής του τόπου κατοικίας και επιστροφής στη χώρα. Αν και η κυβέρνηση σέβεται γενικά το δικαίωμα των πολιτών να ταξιδεύουν εντός και εκτός της χώρας, επιβάλλει – για λόγους ασφαλείας που σχετίζονται με τον εμφύλιο πόλεμο – σοβαρούς περιορισμούς στα ταξίδια στο εσωτερικό της χώρας. Ειδικότερα, περιορισμοί επιβάλλονται στα ταξίδια από τις περιοχές που ελέγχει το LTTE στα βόρεια προς το νότο: προϋποτίθεται η έκδοση σχετικής άδειας και η πλήρωση ορισμένων προϋποθέσεων. Επίσης επιβάλλονται περιορισμοί σε όσους κατάγονται από το βόρειο τμήμα της χώρας και επιθυμούν να παραμείνουν στο νότο: οι περιορισμοί αυτοί επιβάλλονται για λόγους ασφαλείας. Αυτά τα μέτρα ασφαλείας περιορίζουν ιδιαίτερα την ελευθερία κυκλοφορίας των νεαρών αντρών που ανήκουν στη μειονότητα των Ταμίλ¹¹². Στη Τζάφνα η κυκλοφορία ελέγχεται καθημερινά από το στρατό¹¹³. Οι Ταμίλ που ταξιδεύουν εντός και εκτός της Τζάφνα αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες αφενός λόγω των μέτρων ασφαλείας και αφετέρου λόγω της περιορισμένης διαθεσιμότητας των μέσων μαζικής μεταφοράς μεταξύ της Τζάφνα και της υπόλοιπης χώρας¹¹⁴. Το θαλάσσιο ταξίδι κατά μήκος των βορειοανατολικών ακτών ενέχει ιδιαίτερα σοβαρούς κινδύνους ασφαλείας καθώς σ' αυτήν την θαλάσσια περιοχή επιχειρεί δραστήρια το LTTE («Τίγρεις της Θαλάσσης»).

Σύμφωνα με τον Ειδικό Απεσταλμένο των Ηνωμένων Εθνών για τις Εξωδικαστικές, Συνοπτικές ή Αυθαίρετες Εκτελέσεις, οι στρατιωτικές επιχειρήσεις της κυβέρνησης έχουν αναγκάσει εκατοντάδες χιλιάδες πολίτες να εγκαταλείψουν τις εστίες τους και να αναζητήσουν ασφάλεια σε καταυλισμούς που χρηματοδοτούνται από την Κυβέρνηση και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις¹¹⁵. Όμως, πρόβλημα για τους εσωτερικούς πρόσφυγες αποτελεί η ασαφής στάση του Κράτους έναντι των ανθρωπιστικών οργανώσεων και του ρόλου τους στην παροχή βοήθειας, ανακούφισης των

¹⁰⁷ INFORM, 11/1998.

¹⁰⁸ Associated Newspapers of Ceylon Limited.

¹⁰⁹ Ibid.

¹¹⁰ Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, Έκθεση για τη Σρι Λάνκα.

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Ibid.

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ E/CN.4/1998/68/Add.2, 12.3.1998.

εσωτερικών προσφύγων και παροχής υπηρεσιών πρώτης ανάγκης¹¹⁶. Το ήμισυ του αριθμού των εσωτερικών προσφύγων διαμένει σε περιοχές που ελέγχονται αποκλειστικά από το LTTE, όπου η κυβέρνηση είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Οι διεθνείς οργανώσεις προσπαθούν να υποστηρίξουν την διανομή των βασικών αγαθών στους πολίτες αλλά συχνά αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα λόγω της τοποθεσίας διαμονής τους και των συνθηκών ασφάλειας. Έτσι, η παροχή τροφής, καθαρού, πόσιμου νερού, υλικών στέγασης και ιατρικών υπηρεσιών δεν πληρούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις. Λόγω του συνεχιζόμενου πολέμου, οι συνθήκες διαβίωσης των πολιτών της χώρας, συμπεριλαμβανομένων και των προσφύγων, χαρακτηρίζεται ως εξαιρετικά επικίνδυνη ιδιαίτερα στις εμπόλεμες περιοχές ή σ' αυτές που βρίσκονται πλησίον των θεάτρων των συγκρούσεων¹¹⁷.

Παρά την έκκληση που απηύθυνε η κυβέρνηση στους πολίτες να επιστρέψουν στις εστίες τους, διαπιστώθηκε δισταγμός στη θετική ανταπόκρισή τους. Οι ανησυχίες για την ασφάλεια καθώς και η έλλειψη εμπιστοσύνης στο πρόγραμμα αποκατάστασης και ανοικοδόμησης του Κράτους συνέβαλαν στη δημιουργία κλίματος δισταγμού και αμφισβήτησης¹¹⁸. Η ένταση των στρατιωτικών επιχειρήσεων και η επέκτασή τους στην βόρειο Σρι Λάνκα κατά το τελευταίο τρίμηνο του 1997 και κατά το 1998 προκάλεσε τη μετακίνηση εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων, για μερικούς δε από αυτούς η μετακίνηση αυτή ήταν η δεύτερη ή η τρίτη¹¹⁹.

4. ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΑΙΤΟΥΝΤΕΣ ΑΣΥΛΟ ΑΠΟ ΤΗ ΣΡΙ ΛΑΝΚΑ : ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

4.1 Πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο από τη Σρι Λάνκα στην Νότιο ανατολική Ασία

Η Ινδία παραμένει η σημαντικότερη χώρα υποδοχής προσφύγων από τη Σρι Λάνκα. Από το 1983, όταν οι αιτούντες άσυλο από τη Σρι Λάνκα έφθασαν σε πολυάριθμες ομάδες στην Ινδία, τους επετράπη η παραμονή και στεγάζονταν σε καταυλισμούς στο ομοσπονδιακό κρατίδιο του Tamil Nadu με τη συνδρομή της κεντρικής Κυβέρνησης της χώρας. Περί τα τέλη το 1998 70.357 πολίτες της Σρι Λάνκα ζούσαν συνολικά σε 131 καταυλισμούς προσφύγων στο Tamil Nadu. Στον αριθμό αυτό περιλαμβάνονται περίπου 15.000 αιτούντες άσυλο που έφθασαν στη χώρα μεταξύ 1996, όταν η αναζωπυρώθηκε η εμφύλια σύρραξη στη Σρι Λάνκα και τέλους 1998. Περίπου 40.000 άτομα ζουν εκτός των καταυλισμών σε διάφορες περιοχές του κρατιδίου. Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας η Ινδία, με ελάχιστες εξαιρέσεις, χορηγεί άσυλο στους πολίτες της Σρι Λάνκα που αναζητούν καταφύγιο στο έδαφός της.

Η Κυβέρνηση της Ινδίας χαρακτηρίζει πρόσφυγες μόνον τους αιτούντες άσυλο που διαμένουν στους καταυλισμούς. Αυτοί οι πρόσφυγες λαμβάνουν βοήθεια από την Κυβέρνηση ενώ η Ύπατη Αρμοστεία δεν συνδράμει αυτήν την προσφυγική ομάδα. Η συνδρομή της Ύπατης Αρμοστείας εξαντλείται στα πλαίσια της συμφωνίας του 1992 με την Κυβέρνηση της Ινδίας: σύμφωνα με τη συμφωνία αυτή το Γραφείο παρακολουθεί και επιβλέπει τον εθελοντικό χαρακτήρα του επαναπατρισμού που υλοποιείται κατ' εφαρμογή διμερών συμφωνιών μεταξύ της Κυβέρνησης της Σρι Λάνκα και της Κυβέρνησης της Ινδίας. Η ελευθερία κυκλοφορίας εντός και εκτός των καταυλισμών είναι σημαντικά περιορισμένη και στους διαμένοντες στους καταυλισμούς αναγνωρίζεται το δικαίωμα εργασίας εκτός αυτών, αλλά υποχρεούνται να επιστρέφουν καθημερινά. Αν και η Ύπατη Αρμοστεία δεν έχει πρόσβαση στους προσφυγικούς καταυλισμούς στο κρατίδιο του Tamil Nadu, οι πρόσφυγες αναφέρουν εγγράφως στον οργανισμό τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν ή επικοινωνούν με το Γραφείο που εδρεύει στο Chennai. Όσοι διαμένουν εκτός των καταυλισμών, απολαμβάνουν του καθεστώτος του αλλοδαπού, υποχρεούνται να προσέλθουν στις

¹¹⁶ NGO Forum on Sri Lanka, 3/1996, 3.

¹¹⁷ INFORM, 11/1998.

¹¹⁸ Ibid.

¹¹⁹ The Island, 28.10.1998, 1.

τοπικές αστυνομικές αρχές και να καταγραφούν, και κινδυνεύουν από απέλαση ή από πρόσκληση για αναχώρηση όταν εκπνεύσει η άδεια παραμονής τους. Παρά την εκπνοή των αδειών παραμονής, οι αρχές επιτρέπουν στους πρόσφυγες αυτής της κατηγορίας να παραμένουν στην χώρα. Η Ύπατη Αρμοστεία συνέβαλε στη μετεγκατάσταση μικρής ομάδας προσφύγων που δεν διαμένουν σε καταυλισμούς: τα μέλη της ομάδας είχαν λάβει «πρόσκληση προς αναχώρηση από τη χώρα» και για σοβαρούς λόγους δεν μπορούσαν να επιστρέψουν στη Σρι Λάνκα.

Επιπλέον, υπάρχουν «ειδικοί» καταυλισμοί όπου στεγάζονται, σε συνθήκες κράτησης, όσοι κρίνονται ύποπτοι δραστηριοτήτων που αποδίδονται στο LTTE¹²⁰. Οι αιτούντες άσυλο που φθάνουν στην Ινδία διακρίνονται, μετά την πρώτη συνέντευξη για τον καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα, σε όσους διατηρούν δεσμούς με το LTTE και σε όσους δεν έχουν σχέση με αυτήν την οργάνωση. Εάν κρίνονται ύποπτοι συνεργασίας με αυτήν την οργάνωση διαμένουν στους «ειδικούς» καταυλισμούς. Όμως, ακόμα και όσοι με δικαστική απόφαση απαλλάσσονται κάθε υποψίας συνεργασίας με το LTTE συνεχίζουν να διαμένουν στους «ειδικούς καταυλισμούς», με την κατηγορία της παράνομης εισόδου στην Ινδία, κατ' εφαρμογή του Νόμου περί Αλλοδαπών. Οι συνθήκες διαβίωσης στους «ειδικούς καταυλισμούς» δεν είναι τόσο ικανοποιητικές όσο αυτές που επικρατούν στους υπόλοιπους προσφυγικούς καταυλισμούς. Επίσης, όσοι διαμένουν στους «ειδικούς» καταυλισμούς δεν απολαμβάνουν στην ίδια έκταση το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας. Η Ύπατη Αρμοστεία είναι αποδέκτης σημαντικών παραπόνων που εκφράζουν οι πρόσφυγες που διαμένουν στους ειδικούς καταυλισμούς: τα παράπονα αφορούν τις συνθήκες διαβίωσης και την επ' αόριστο παραμονή στους καταυλισμούς καθώς και τους περιορισμούς στην ελευθερία κυκλοφορίας. Πολλοί από τους πρόσφυγες παραπονούνται ότι παρά το γεγονός της έκδοσης απαλλακτικών δικαστικών αποφάσεων όσον αφορά την κατηγορία συνεργασίας τους με το LTTE δεν τους επιτρέπεται να αναχωρήσουν από τους «ειδικούς» καταυλισμούς. Ανάλογα με την περίπτωση η Ύπατη Αρμοστεία παραπέμπει τις υποθέσεις στην Εθνική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Είναι γνωστό ότι κάποιοι από τους πρόσφυγες που διέμεναν στους «ειδικούς καταυλισμούς» κατάφεραν να αναχωρήσουν από την Ινδία και να συνενωθούν με τις οικογένειές τους στο εξωτερικό.

Μικρός αριθμός αιτούντων άσυλο από τη Σρι Λάνκα αναζητά καταφύγιο σε γειτονικές χώρες, όπως το Νεπάλ και άλλες χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας: στις περιπτώσεις αυτές επικοινωνούν με την Ύπατη Αρμοστεία των Η.Ε. για τους Πρόσφυγες που εφαρμόζει τη διαδικασία καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα στα πλαίσια της εντολής της.

4.2 Πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο από τη Σρι Λάνκα στην Ευρώπη από το 1990

Αιτήσεις ασύλου πολιτών της Σρι Λάνκα

Παρά την ένταση της σύρραξης περί τα τέλη του 1995, τα στατιστικά δεδομένα της Ύπατης Αρμοστείας υποδηλώνουν ότι ο αριθμός των αιτήσεων ασύλου των πολιτών της Σρι Λάνκα στις σημαντικότερες χώρες της Ευρώπης δεν έχει αυξηθεί σημαντικά. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα στατιστικά δεδομένα δύο χωρών της Ανατολικής Ευρώπης, της Πολωνίας και της Ρουμανίας, όπου το 1998 πολίτες της Σρι Λάνκα υπέβαλαν για πρώτη φορά 643 και 27 αιτήσεις ασύλου αντίστοιχα.

Από το 1990 έως το 1998 περίπου 138.000 πολίτες της Σρι Λάνκα υπέβαλαν αιτήσεις ασύλου σε 16 χώρες της Ευρώπης, αριθμός που αντιστοιχεί σε ποσοστό 3.6 % του συνολικού αριθμού των αιτήσεων ασύλου. Ο ετήσιος αριθμός των αιτούντων άσυλο από τη Σρι Λάνκα αυξήθηκε το 1991 όταν υποβλήθηκαν 24.000 αιτήσεις ασύλου. Από το 1993 έως το 1998 ο ετήσιος αριθμός των αιτούντων άσυλο από τη Σρι Λάνκα παρουσιάζει σταθερότητα και κυμαίνεται μεταξύ 12.000

¹²⁰ Σε αυτούς τους καταυλισμούς ζουν περίπου 150 άτομα.

και 14.000. Το 1998 ο αριθμός των αιτήσεων ασύλου των πολιτών της Σρι Λάνκα ανήλθε στις 13.100, που αντιστοιχεί σε μείωση ποσοστού της τάξης του 6% σε σύγκριση με τον αντίστοιχο αριθμό του 1997 (14.000) (βλ. Πίνακα Ι). Όμως αν και ο συνολικός αριθμός των αιτήσεων ασύλου αυξήθηκε κατά ποσοστό 22% το ποσοστό των αιτήσεων ασύλου των πολιτών της Σρι Λάνκα επί του συνολικού αριθμού αιτήσεων μειώθηκε από 4.4% το 1997 σε 3.5% το 1998.

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι. Αιτήσεις και αναγνωρίσεις αιτούντων άσυλο από τη Σρι Λάνκα στην Ευρώπη κατά την περίοδο 1990 έως 1998

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	Σύνολο
<i>Αιτήσεις</i>	19.200	23.700	16.800	12.300	12.900	12.800	13.100	14.000	13.100	137.900
Πρόσφυγες της Σύμβασης	2.710	4.500	4.580	4.570	3.920	2.000	1.630	1.170	350	25.430
Ανθρωπιστικό καθεστώς	990	1.690	4.860	2.720	860	950	2.680	1.100	820	16.670
<i>Ποσοστά</i>										
Πρόσφυγες της Σύμβασης*	14	19.0	27.3	37.2	30.4	15.6	12.4	8.4	2.7	18.4
Συνολικό ποσοστό **	19.3	26.1	56.2	59.3	37.1	23.0	32.9	16.2	8.9	30.5

Σημειώσεις:

Βλέπε επίσης Σημειώσεις στον Πίνακα ΙΙ.

* Ποσοστό αναγνώρισης Προσφύγων της Σύμβασης: ο αριθμός των αναγνωρίσεων διαιρείται δια του αριθμού των αιτήσεων.

** Συνολικό ποσοστό αναγνώρισης: ο αριθμός των αναγνωρίσεων των Προσφύγων της Σύμβασης και του Ανθρωπιστικού Καθεστώτος διαιρείται δια του αριθμού των αιτήσεων.

Κατά την οκταετία 1990 έως 1998 το 1/3 (32%) του αριθμού των αιτήσεων ασύλου των πολιτών της Σρι Λάνκα που υποβλήθηκαν στις χώρες της Ευρώπης καταγράφηκαν στη Γερμανία. Η δεύτερη σημαντική χώρα προορισμού των αιτούντων άσυλο από τη Σρι Λάνκα ήταν η Ελβετία, όπου το ποσοστό των αιτήσεων ανέρχεται στο 18% του συνολικού αριθμού των αιτήσεων, ακολουθούμενη από το Ηνωμένο Βασίλειο (16%, περιπτώσεις μόνο) και τη Γαλλία (15%). (Πίνακας ΙΙ). Όμως το 1998 ο αριθμός των αιτήσεων ασύλου που υποβλήθηκαν στο Ηνωμένο Βασίλειο διπλασιάστηκε σε σύγκριση με τον αντίστοιχο του 1997, με αποτέλεσμα η χώρα αυτή να είναι η σημαντικότερη ευρωπαϊκή χώρα υποδοχής αιτούντων άσυλο από τη Σρι Λάνκα: ο αριθμός των αιτήσεων ασύλου των πολιτών της Σρι Λάνκα που κατατέθηκαν στο Ηνωμένο Βασίλειο το 1998 αντιστοιχεί σε ποσοστό 27% του συνολικού αριθμού των αιτήσεων ασύλου.

Αναγνώριση των αιτούντων άσυλο από τη Σρι Λάνκα

Κατά την οκταετία 1990 έως 1998 το καθεστώς της Σύμβασης αναγνωρίστηκε σε περίπου 25.400 αιτούντες άσυλο από τη Σρι Λάνκα: ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε ποσοστό της τάξης 18% του συνολικού αριθμού των αιτούντων άσυλο. Επίσης, 16.700 πολίτες της Σρι Λάνκα παρέμειναν στον ευρωπαϊκό χώρο για ανθρωπιστικούς λόγους (ποσοστό της τάξης 12%). Το 1998, το συνολικό ποσοστό αναγνωρίσεων των αιτούντων άσυλο από τη Σρι Λάνκα μειώθηκε στο 8.9%, δηλαδή στο ήμισυ του αντίστοιχου ποσοστού του 1997 και στο χαμηλότερο ποσοστό των τελευταίων εννέα ετών (βλ. Πίνακα Ι).

Κατά την οκταετία 1990 έως 1998 η Γαλλία αναγνώρισε το καθεστώς του πρόσφυγα σε 15.600 αιτούντες άσυλο από τη Σρι Λάνκα: ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί σε ποσοστό της τάξης 37% του συνολικού ευρωπαϊκού αριθμού των πολιτών της Σρι Λάνκα στους οποίους αναγνωρίστηκε το καθεστώς του πρόσφυγα ή το ανθρωπιστικό καθεστώς. Ακολουθεί η Γερμανία με ποσοστό 21%, το Ηνωμένο Βασίλειο με ποσοστό 20% (μόνον περιπτώσεις). Ο συνολικός αριθμός των αναγνωρίσεων των αιτούντων άσυλο από τη Σρι Λάνκα υπερέβη το 50% στη Γαλλία και στη Νορβηγία (βλ. Πίνακα II).

ΠΙΝΑΚΑΣ II. Αιτήσεις και αναγνωρίσεις αιτούντων άσυλο από τη Σρι Λάνκα στην Ευρώπη κατά την περίοδο 1990 έως 1998

Χώρα ασύλου	Αιτήσεις ασύλου	Πρόσφυγες της Σύμβασης	Ανθρωπιστικό καθεστώς	Ποσοστό αναγνώρισης(1)	Συνολικό ποσοστό αναγνώρισης (2)
Αυστρία (α)	1000	10		1.0	1.0
Βέλγιο	900	20		2.2	2.2
Δημοκρατία της Τσεχίας	500				0.0
Δανία	2.100	30	720	1.4	35.7
Φινλανδία	200		40		20.0
Γαλλία (α)	20.200	15.640		77.4	77.4
Γερμανία (β)	43.700	8.810	190	20.2	20.6
Ελλάδα	400	10		2.5	2.5
Ιταλία	300	30		10.0	10.0
Ολλανδία	14.900	270	1.710	1.8	13.3
Νορβηγία	2.800		1.900		67.9
Πολωνία	2.200	60		2.7	2.7
Ισπανία	100	10		10.0	10.0
Σουηδία (γ)	1.400		430		30.7
Ελβετία (δ)	24.900	290	3.540	1.2	
Ηνωμένο Βασίλειο (ε)	22.200	230	8.120	1.0	37.6
Σύνολο	137.800	25.410	16.650	18.4	30.5

Σημειώσεις:

- (1) Ποσοστό αναγνώρισης Προσφύγων της Σύμβασης: ο αριθμός των αναγνωρίσεων διαιρείται δια του αριθμού των αιτήσεων.
(2) Συνολικό ποσοστό αναγνώρισης: ο αριθμός των αναγνωρίσεων των Προσφύγων της Σύμβασης και του Ανθρωπιστικού Καθεστώτος διαιρείται δια του αριθμού των αιτήσεων.
(α) Δεν περιλαμβάνονται οι αιτήσεις του 1998.
(β) Περιλαμβάνονται οι αρχικές και οι εξυπαρχής εξετασθείσες αιτήσεις ασύλου.
(γ) Κάποιες αναγνωρίσεις του καθεστώτος της Σύμβασης περιλαμβάνονται στο Ανθρωπιστικό καθεστώς.
(δ) Το Ανθρωπιστικό καθεστώς αφορά την περίοδο από το 1996 και εντεύθεν.
(ε) Περιπτώσεις.

Επειδή αρκετές χώρες χορήγησαν στους αιτούντες άσυλο από τη Σρι Λάνκα άδειες παραμονής παρά το γεγονός ότι δεν αναγνώρισαν στο πρόσωπό τους το καθεστώς της Σύμβασης ή το ανθρωπιστικό καθεστώς τα προαναφερόμενα στατιστικά στοιχεία δεν παρουσιάζουν σαφή εικόνα του «μεταναστευτικού φαινομένου» των πολιτών της Σρι Λάνκα στην Ευρώπη, που είναι ουσιαστικά ο συνολικός αριθμός των αιτούντων άσυλο στους οποίους οι Ευρωπαϊκές χώρες χορήγησαν άδεια παραμονής. Η Σουηδία είναι μια από τις ελάχιστες χώρες όπου πραγματοποιήθηκε μακροπρόθεσμη αξιολόγηση του μεταναστευτικού φαινομένου των πολιτών της Σρι Λάνκα: από το 1980 έως το 1997 χορήγησε άδεια παραμονής σε 610 αιτούντες άσυλο από τη Σρι Λάνκα, είτε αναγνωρίζοντας στο πρόσωπό τους το καθεστώς της Σύμβασης είτε το ανθρωπιστικό καθεστώς. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί στο 0,3% του συνολικού αριθμού των αδειών παραμονής, που χορηγήθηκαν σε πρόσφυγες.

Ο πληθυσμός των πολιτών της Σρι Λάνκα σε επιλεγμένες χώρες της Ευρώπης

Τα στατιστικά δεδομένα που αφορούν στις αιτήσεις ασύλου και στον καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα επιτρέπουν τη σύγκριση της «εμπειρίας του ασύλου» σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες. Όμως δεν αποτελούν απόδειξη, αλλά απλή ένδειξη του πραγματικού αριθμού του προσφυγικού πληθυσμού από τη Σρι Λάνκα που διαμένει στην Ευρώπη. Ελάχιστες είναι οι χώρες που καταγράφουν στατιστικά δεδομένα που επιτρέπουν την αξιολόγηση της μείωσης και της αύξησης των προσφυγικών πληθυσμών.

Περί τα τέλη του 1998, 382 αναγνωρισμένοι πρόσφυγες από τη Σρι Λάνκα διέμεναν στην Ελβετία, αριθμός που αντιστοιχεί σε ποσοστό 1% του συνολικού αριθμού των αναγνωρισμένων προσφύγων (23.340) στη χώρα αυτή. Περί τα μέσα του 1996 στο Βέλγιο φιλοξενήθηκαν 9 πρόσφυγες από τη Σρι Λάνκα, δηλαδή ποσοστό μικρότερο του 1% του προσφυγικού πληθυσμού (36.000) της χώρας αυτής. Στη Γαλλία περί τα τέλη του 1996 ο προσφυγικός πληθυσμός από τη Σρι Λάνκα απαριθμούσε 15.790 άτομα, αριθμός που αντιστοιχεί σε ποσοστό 13% του συνολικού προσφυγικού πληθυσμού (125.300) της χώρας αυτής.

Τα στατιστικά δεδομένα που καταγράφονται στην Ελβετία είναι ίσως τα μοναδικά στην Ευρώπη που παρέχουν σαφή εικόνα του συνολικού αριθμού των πολιτών της Σρι Λάνκα που διαμένουν στη χώρα και περιλαμβάνουν ανάλυση του τύπου προστασίας που απολαμβάνει κάθε πρόσφυγας. Έτσι, περί τα τέλη του 1998, συμπεριλαμβανομένων όλων των τύπων της *μη επαναπροώθησης* (Καθεστώς της σύμβασης, Ανθρωπιστικό καθεστώς, εκκρεμείς υποθέσεις και ανεκτέλεστες απελάσεις), στην Ελβετία διέμεναν περίπου 20.200 πολίτες της Σρι Λάνκα, αριθμός που αντιστοιχεί σε ποσοστό 18% του συνολικού αριθμού των προσώπων που διαμένουν ως πρόσφυγες στη χώρα αυτή (155.100).

4.3 Αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες από τη Σρι Λάνκα στη Βόρειο Αμερική

Κατά την οκταετία 1990 έως 1998 καταγράφηκαν στον Καναδά 31.300 αιτήσεις ασύλου πολιτών της Σρι Λάνκα. Το καθεστώς του πρόσφυγα αναγνωρίστηκε σε 25.500 περιπτώσεις, δηλαδή σε ποσοστό 81%. Στις ΗΠΑ υποβλήθηκαν κατά την ίδια περίοδο 1000 αιτήσεις ασύλου (περιπτώσεις): το καθεστώς του πρόσφυγα αναγνωρίστηκε σε ποσοστό 18%.

4.4 Η εξέταση των αιτήσεων ασύλου των πολιτών της Σρι Λάνκα

Λόγω της κατάστασης που επικρατεί στη χώρα και ιδιαίτερα λόγω των παρατεταμένων εμφύλιων συγκρούσεων, της καθοριστικής παρουσίας των δυνάμεων ασφαλείας, της παρουσίας αντάρτικων ομάδων που δρουν σχετικά ελεύθερα και ανεξέλεγκτα σε μερικές περιοχές, της ιδιαίτερης ανησυχίας της κυβέρνησης της χώρας σε θέματα ασφάλειας και της κατάστασης έκτακτης ανάγκης που έχει κηρυχθεί σε όλο το νησί από τον Αύγουστο του 1998 τα αιτήματα ασύλου των πολιτών της Σρι Λάνκα πρέπει να εξετάζονται εξατομικευμένα και κατ' ουσία, λαμβάνοντας υπόψη τους ιδιαίτερους ισχυρισμούς φόβου δίωξης κάθε αιτούντα άσυλο. Κατά την εξέταση των αιτήσεων ασύλου των πολιτών της Σρι Λάνκα πρέπει να αποδίδεται ιδιαίτερη προσοχή στον τύπο δίωξης που επικαλείται ο αιτών ιδιαίτερα αν αυτή προέρχεται από κυβερνητικά ή μη κυβερνητικά όργανα. Επιπλέον όμως πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ισχυρισμοί για σωρευτικές διώξεις. Βραχυπρόθεσμες κρατήσεις, περιστασιακές συλλήψεις και βασανιστήρια ενδέχεται να μην αποτελούν δίωξη. Σωρευτικά, όμως, ενδέχεται να αποτελούν δίωξη.

Όλα τα αιτήματα ασύλου των πολιτών της Σρι Λάνκα πρέπει να εξετάζονται εξατομικευμένα λαμβάνοντας υπόψη τους ουσιαστικούς περί ασύλου ισχυρισμούς. Οι αρχές που εξετάζουν τα αιτήματα ασύλου δεν πρέπει να αντιτάσσουν το επιχείρημα ότι υπάρχει δυνατότητα προστασίας και ασφαλούς διαμονής σε τμήμα της χώρας. Όμως, η εσωτερική μετανάστευση των πολιτών στη Σρι Λάνκα αποτελεί έναν καθοριστικό παράγοντα κατά την αξιολόγηση του βάσιμου και δικαιο-

λογημένου χαρακτήρα του φόβου δίωξης. Έτσι, η δυνατότητα ασφαλούς διαμονής σε τμήμα της Σρι Λάνκα πρέπει να εξετάζεται σε ατομική βάση σε κάθε περίπτωση λαμβάνοντας υπόψη τους ισχυρισμούς της υπό εξέταση περίπτωσης του αιτούντα άσυλο και ειδικότερα τους λόγους του φόβου δίωξης και τους περιορισμούς στην ελευθερία κυκλοφορίας στο εσωτερικό της χώρας.

5. Η ΎΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗ ΣΡΙ ΛΑΝΚΑ

5.1 Σύντομο ιστορικό της παρουσίας της Ύπατης Αρμοστείας στη Σρι Λάνκα

Το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας ιδρύθηκε στη Σρι Λάνκα το 1987 στα πλαίσια του επαναπατρισμού των προσφύγων της Σρι Λάνκα από την Ινδία. Ο επαναπατρισμός αυτός έλαβε χώρα μετά την υπογραφή της Συμφωνίας Ειρήνης μεταξύ της Ινδίας και της Σρι Λάνκα. Με την αναχώρηση των Ινδικών Ειρηνευτικών Δυνάμεων [Indian Peace Keeping Force (IPKF)] το 1989, αναζωπυρώθηκε ο πόλεμος (Eelam War II) και στην Ύπατη Αρμοστεία ανατέθηκε το έργο της προστασίας των εσωτερικών προσφύγων με στόχο τη μείωση του προσφυγικού ρεύματος εκτός της χώρας. Έκτοτε, και βάσει συμφωνίας με την κυβέρνηση της Σρι Λάνκα που υπογράφηκε την 1^η Φεβρουαρίου 1993, έχει ανατεθεί στην Ύπατη Αρμοστεία το έργο παροχής βοήθειας τόσο στους επαναπατριζόμενους πολίτες της χώρας όσο και στους εσωτερικούς πρόσφυγες. Το 1995, με την αναζωπύρωση της εμφύλιας σύρραξης, ιδιαίτερα στη Τζάφνα, όπου περί τα τέλη του έτους ανέλαβαν τον έλεγχο οι δυνάμεις της Σρι Λάνκα, μετακινήθηκε σημαντικός αριθμός του πληθυσμού εντός της επαρχίας της Τζάφνα και από τη Τζάφνα στην περιοχή Vanni. Πρόσφατα οι στρατιωτικές επιχειρήσεις στην περιοχή Vanni, με την επωνομασία "Edibala", Jayasikuru" & "Rivabala" προκάλεσαν μαζικές μετακινήσεις πληθυσμών. Η αναζωπύρωση των συγκρούσεων το 1995 προκάλεσε την αναστολή της διαδικασίας επαναπατρισμού από την Ινδία το 1995. Οι διαρκείς μετακινήσεις των εσωτερικών προσφύγων στη Σρι Λάνκα είχε ως αποτέλεσμα να επικεντρώσει η Ύπατη Αρμοστεία το ενδιαφέρον της στην παροχή βοήθειας και προστασίας στο εσωτερικό της χώρας: στον προσφυγικό πληθυσμό που προστατεύει και συνδράμει περιλαμβάνονται και πρώην πρόσφυγες που επαναπατρίστηκαν από την Ινδία και δεν κατέστη δυνατόν να επιστρέψουν στις εστίες τους λόγω του εμφυλίου πολέμου.

Αν και η κυβέρνηση φέρει την ευθύνη προστασίας των εσωτερικών προσφύγων σε όλη τη χώρα, η περιορισμένη πρόσβαση στις περιοχές που πλήττονται από τις συγκρούσεις, ειδικά σε αυτές που ελέγχονται από το LTTE, μειώνει την επιχειρησιακή της ικανότητα σε αυτές τις περιοχές. Έτσι ζωτικός είναι ο ρόλος των διεθνών οργανώσεων, που στηρίζουν τις κυβερνητικές προσπάθειες προστασίας και παροχής βοήθειας στους εσωτερικούς πρόσφυγες. Ειδικότερα, η Ύπατη Αρμοστεία, οργανισμός εξειδικευμένος σε ανθρωπιστικά θέματα και ζητήματα προστασίας ασκώντας έργο που χαρακτηρίζεται από αμεροληψία έχει τη μοναδική ικανότητα να επιχειρεί στις περιοχές των συγκρούσεων. Έτσι η παρουσία της είναι αναγκαία στην χώρα, υλοποιώντας προγράμματα στην πρώτη γραμμή και στις δύο πλευρές των αντιμαχόμενων ομάδων. Προς το παρόν, το έργο και η παρουσία της Ύπατης Αρμοστείας στη Σρι Λάνκα στηρίζονται στη Συμφωνία του 1993 με την Κυβέρνηση της Σρι Λάνκα και σε επιστολή της 15^{ης} Αυγούστου 1997 του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ, με την οποία επιβεβαιώνεται ο συντονιστικός της ρόλος όσον αφορά την ανθρωπιστική βοήθεια που παρέχει στους εσωτερικούς πρόσφυγες της Σρι Λάνκα.

5.2 Η δράση για την ανακούφιση των εσωτερικών προσφύγων

Αν και είναι δύσκολο να καθορισθεί ο ακριβής αριθμός των εσωτερικών προσφύγων, σύμφωνα με εκτιμήσεις ενημερωμένων πηγών ανέρχεται σε πολλές εκατοντάδες χιλιάδων. Ζουν διασκορπισμένοι κυρίως στο βόρειο τμήμα της χώρας, στα σύνορα με τις εμπόλεμες περιοχές. Σύμφωνα με τις αρχές της Σρι Λάνκα περί τα τέλη του 1998 ο αριθμός τους ξεπερνούσε τα 600.000

άτομα. Ποσοστό 40% αυτού του πληθυσμού ζει στην περιοχή Vanni και ποσοστό 40% στην Τζάφνα. Το εναπομένον 20% ζει διασκορπισμένο στις περιοχές Anuradhapura, Puttalam, Trincomalee και αλλού.

Η Ύπατη Αρμοστεία και η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού έχουν σημαντικές επιχειρησιακές δυνατότητες και υλοποιούν μεγάλα προγράμματα στις περιοχές που πλήττονται από τον πόλεμο. Όσον αφορά τους διεθνείς μη κυβερνητικούς οργανισμούς, οι οργανώσεις CARE και Γιατροί Χωρίς Σύνορα (Γαλλικό και Ολλανδικό Τμήμα) έχουν ιδιαίτερα ανεπτυγμένη δράση στην περιοχή. Η Ύπατη Αρμοστεία έχει τέσσερα περιφερειακά γραφεία που βρίσκονται στο βόρειο τμήμα της χώρας (Τζάφνα, Madhu, Mallavi & Vanuniya) ένα πέμπτο που βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα της χώρας στο Trincomalee και το κεντρικό γραφείο για τη Σρι Λάνκα που βρίσκεται στο Κολόμπο, την πρωτεύουσα της Σρι Λάνκα. Αφού τα περιφερειακά γραφεία του Madhu & Mallavi βρίσκονται σε περιοχές που ελέγχονται από το LTTE η Ύπατη Αρμοστεία είναι ο μόνος οργανισμός που έχει την αποκλειστική δυνατότητα επικοινωνίας με τις τοπικές κυβερνητικές αρχές και με αυτές του LTTE¹²¹. Η Ύπατη Αρμοστεία εκπληρώνει με επιτυχία το έργο της και ανταποκρίνεται στο ρόλο της ειδικά λόγω της αμερόληπτης θέσης της όσον αφορά την εμφύλια σύγκρουση που μάλιστα στη χώρα.

Ταυτόχρονα, λαμβάνοντας υπόψη τους αυστηρούς περιορισμούς που θέτει το Υπουργείο Άμυνας όσον αφορά τα αγαθά που «εισάγονται» στις περιοχές που ελέγχονται από το LTTE η ανθρωπιστική βοήθεια της Ύπατης Αρμοστείας συμβάλει θετικά στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των εσωτερικών προσφύγων σε αυτές τις περιοχές, αφού δεν τους παρέχει μόνον τα αναγκαία για την καθημερινή διαβίωσή τους αγαθά, αλλά και τη δυνατότητα να αναπτύσσουν δραστηριότητες που στοχεύουν στην αυτάρκειά τους. Η παρουσία της Ύπατης Αρμοστείας στις ελεγχόμενες από το LTTE περιοχές αποθαρρύνει τις ακρότητες, όπως είναι η αναγκαστική στρατολόγηση σε αντάρτικες ομάδες. Κατά τη διάρκεια του 1998, η Ύπατη Αρμοστεία, σε συνεργασία με την Οργάνωση Διατροφής του ΟΗΕ, το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών, το Ταμείο των Ηνωμένων για το Παιδί και το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Διατροφής συμφώνησαν με τις αρχές της Σρι Λάνκα να παρέχουν βοήθεια σε 10.000 οικογένειες που έχουν εγκατασταθεί στη χερσόνησο.

Η δράση της Ύπατης Αρμοστείας στη Σρι Λάνκα έχει διττό στόχο: 1) παροχή προστασίας και συνθηκών σταθερότητας στους εσωτερικούς πρόσφυγες, ώστε να μειωθεί η ανάγκη αναζήτησης ασύλου εκτός της χώρας και 2) προαγωγή μόνιμων λύσεων για τους εσωτερικούς πρόσφυγες.

Προστασία και συνθήκες σταθερότητας για τους εσωτερικούς πρόσφυγες

Προκειμένου για την προστασία των εσωτερικών προσφύγων η Ύπατη Αρμοστεία εφαρμόζει σειρά προγραμμάτων βοήθειας που στηρίζονται στην κοινότητα: τα προγράμματα αυτά σχεδιάζονται για μικρό αριθμό προσφύγων και αποσκοπούν στην δημιουργία άμεσων αποτελεσμάτων. Έχουν στόχο να συμβάλουν στη δημιουργία συνθηκών σταθερότητας για τους εσωτερικούς πρόσφυγες, παρέχοντάς τους τα αναγκαία για τη διαβίωσή τους μέσα: έτσι τα προγράμματα είναι

¹²¹ Το Δεκέμβριο του προηγούμενου έτους η Ύπατη Αρμοστεία έλαβε τη συγκατάθεση του LTTE να επισκεφθεί η κυβέρνηση της χώρας περιοχές που υπάγονται στον αποκλειστικό έλεγχο του στην περιφέρεια Vanni. Η επίσκεψη πραγματοποιήθηκε από δύο υψηλόβαθμους κυβερνητικούς αξιωματούχους, από τον Πρόεδρο της Προεδρικής Δύναμης Ανθρωπιστικών Καταστροφών και από τον Επίτροπο Γενικών Καθηκόντων. Πρόκειται για την πρώτη επίσκεψη κυβερνητικών αξιωματούχων από το 1995 και για τις πρώτες επαφές του LTTE με ανώτατα κυβερνητικά στελέχη που έχουν άμεση επικοινωνία με τον Πρόεδρο της χώρας. Οι κυβερνητικοί αξιωματούχοι είχαν την ευκαιρία να επικοινωνήσουν με τους εσωτερικούς πρόσφυγες και να διαπιστώσουν τις συνθήκες διαβίωσής τους. Μετά τη συνάντηση προστέθηκε αυξήθηκαν κατά ποσοστό 50% οι ήδη μειωμένες από τα μέσα του 1998 μερίδες τροφής. Οι δύο κυβερνητικοί αξιωματούχοι συναντήθηκαν με παρέμβαση της Ύπατης Αρμοστείας με ανώτερα στελέχη του LTTE και συμφώνησαν για απογραφή του πληθυσμού στις περιοχές που βρίσκονται υπό τον έλεγχο του τελευταίου.

σχεδιασμένα με στόχο την ικανοποίηση βασικών αναγκών, όπως το σύστημα ύδρευσης των κα-
ταυλισμών, τη διανομή τροφίμων, τη φροντίδα της υγείας, την εκπαίδευση και τις παραγωγικές
δραστηριότητες. Η συμμετοχή των προσφύγων σε αυτά τα προγράμματα συμβάλει στην οικονο-
μική ενίσχυση του εισοδήματός τους. Η παρουσία του οργανισμού και η πρόσβασή του στους
εσωτερικούς πρόσφυγες, ειδικά στις περιοχές που ελέγχονται αποκλειστικά από το LTTE επιτρέ-
πουν την παρακολούθηση των συνθηκών διαβίωσης αυτού του πληθυσμού και την αξιολόγηση
των αναγκών του σε συνεργασία με τους επιχειρησιακούς συνεργάτες του.

Η Ύπατη Αρμοστεία στοχεύει επίσης στην παροχή καλύτερης προστασίας στους εσωτερι-
κούς πρόσφυγες με τη δημιουργία «ανοικτών κέντρων ανακούφισης». Η ιδέα αυτών των κέντρων
αναπτύχθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1990 ως εργαλείο προστασίας, και συνίσταται στη δη-
μιουργία περιοχών όπου οι εσωτερικοί πρόσφυγες σε συνθήκες σχετικής ασφάλειας μπορούν να
λαμβάνουν επείγουσα ανθρωπιστική βοήθεια. Η ασφάλεια των κέντρων αυτών βασίζεται στη
προφορική υπόσχεση τόσο της κυβέρνησης όσο και του LTTE ότι θα απέχουν από κάθε στρατιω-
τική δράση στις περιοχές στέγασής τους. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 δημιουργήθηκαν δύο
τέτοια κέντρα στο Madhu και Palampiddy, όπου είναι παρούσα η Ύπατη Αρμοστεία. Με τη βελτί-
ωση των συνθηκών ασφάλειας ιδρύθηκαν και άλλα ανοικτά κέντρα. Οι δικαιούχοι των κέντρων
αυτών ανέρχονται στις 20.000

Το έργο προστασίας των εσωτερικών προσφύγων που εκπληρώνει η Ύπατη Αρμοστεία ε-
κτείνεται και στα αποκαλούμενα κυβερνητικά «κέντρα πρόνοιας». Πρόκειται για κέντρα που βρί-
σκονται σε περιοχές που ελέγχονται από την κυβέρνηση και στεγάζουν όσους πρόσφυγες εγκα-
ταλείπουν τις περιοχές που ελέγχονται από το LTTE. Οι λόγοι αυτού του μεταναστευτικού ρεύμα-
τος είναι διάφοροι, μεταξύ δε αυτών η επιστροφή στη Τζάφνα¹²², η αναζήτηση ασφαλούς και ει-
ρηνικού τόπου διαβίωσης για να αποφευχθούν οι κίνδυνοι και οι κακουχίες που αντιμετωπίζο-
νται στις ελεγχόμενες από το LTTE περιοχές, που υποφέρουν από τα αποτελέσματα του κυβερνη-
τικού αποκλεισμού. Η κατάσταση στα κέντρα πρόνοιας της Vanuhyia επιδεινώθηκε τα τελευταία
χρόνια λόγω του συνωστισμού του εξυπηρετούμενου πληθυσμού και της έλλειψης των βασικών
ανέσεων διαβίωσης.

Οι σοβαροί περιορισμοί στην κυκλοφορία εκτός των κέντρων προκάλεσαν δυσκολίες στους
πρόσφυγες ενώ αυξήθηκε ο αριθμός αυτών για τους οποίους δεν βρέθηκε διαρκής λύση και έτσι
συνεχίζουν να εξαρτώνται από την κυβερνητική βοήθεια. Μια Ειδική Επιτροπή εξετάζει τις αιτή-
σεις των προσφύγων που επιθυμούν να αναχωρήσουν από τα Κέντρα. Η διαδικασία διέπεται από
αυστηρά κριτήρια και είναι χρονοβόρα. Ειδικότερα, όσοι πρόσφυγες αιτούνται να μεταβούν στο
νότιο τμήμα της χώρας, συμπεριλαμβανομένης και της πρωτεύουσας Κολόμπο πρέπει να πλη-
ρούν κάποιες αυστηρές προϋποθέσεις όπως η εξασφάλιση βέβαιης μόνιμης διαμονής στην Va-
nuhyia. Όποιος αναχωρεί παραδίδει στις αρχές την κάρτα ασφάλειας: οι αρχές κρατούν την κάρτα
για όσο διάστημα ο ενδιαφερόμενος πρόσφυγας βρίσκεται εκτός του κέντρου. Η Ύπατη Αρμο-
στεία παίζει σημαντικό συμβουλευτικό ρόλο, παρακολουθώντας τον τρόπο εφαρμογής από τις
αρχές της χώρας των διατάξεων περιορισμού του δικαιώματος στην ελεύθερη κυκλοφορία, τόσο
εντός όσο και εκτός των Κέντρων καθώς και όσον αφορά το ταξίδι στο νότιο τμήμα της χώρας. Ο
Οργανισμός συνεργάζεται επίσης με τις αρχές με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης
στα κέντρα πρόνοιας.

¹²² Σύμφωνα με την Έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ για το 1998, από τον Οκτώβριο του 1996
έως το Δεκέμβριο του 1998, περίπου 130.000 άτομα εγκατέλειψαν τις ελεγχόμενες από το LTTE περιοχές. Σύμφωνα
με τα πρόσφατα κυβερνητικά στατιστικά στοιχεία 57.166 άτομα επέστρεψαν με πλοία στη Τζάφνα μέσω του Trinco-
malee και του Mannar.

Προαγωγή μόνιμων / διαρκών λύσεων

Η παρουσία της Ύπατης Αρμοστείας στις περιοχές επαναπατρισμού ή μετεγκατάστασης των προσφύγων συνεισφέρει στη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης που ενθαρρύνει τον επαναπατρισμό / μετεγκατάσταση, όπου είναι εφικτό, στα πλαίσια των συνεχιζόμενων εχθροπραξιών. Στις περιοχές της Vanuhyia που ελέγχονται από την κυβέρνηση η Ύπατη Αρμοστεία συνδράμει τις αρχές στις προσπάθειές τους να μετεγκαταστήσουν τους εσωτερικούς πρόσφυγες στις εστίες τους ή σε περιοχές που γειτνιάζουν με αυτές. Σύμφωνα με τα κυβερνητικά στατιστικά στοιχεία κατά το 1998 μετεγκαταστάθηκαν 323 οικογένειες ενώ 332 εγκαταστάθηκαν σε περιοχές που γειτνιάζουν με τον τόπο όπου βρίσκονταν οι εστίες τους. Επίσης κατά το 1998 ολοκληρώθηκε η μετεγκατάσταση 146 οικογενειών που είχε αρχίσει κατά το 1997. Η Ύπατη Αρμοστεία συνδράμει σε αυτή τη διαδικασία υλοποιώντας βραχυπρόθεσμα προγράμματα που στοχεύουν στη βελτίωση των εγκαταστάσεων κοινής ωφελείας, όπως στην κατασκευή σχολείων, οδικών αρτηριών, κέντρων και υπηρεσιών υγείας και συστημάτων ύδρευσης. Οι τακτές επισκέψεις εκπροσώπων του οργανισμού με στόχο την επικοινωνία με τους δικαιούχους αυτών των προγραμμάτων επιτρέπουν την παρακολούθηση της προόδου των έργων καθώς και τον έλεγχο των συνθηκών διαβίωσης του ωφελούμενου πληθυσμού. Όταν κρίνεται αναγκαίο η Ύπατη Αρμοστεία προβαίνει σε συμπληρωματικές παρατηρήσεις / συστάσεις.

Ταυτόχρονα καθώς περί τα μέσα του 1996 σταμάτησαν οι συγκρούσεις από τη χερσόνησο της Τζάφνα έως την περιοχή Vanni σημαντικός αριθμός εσωτερικών προσφύγων άρχισαν να επιστρέφουν στη Τζάφνα. Κατά τη διετία 1997 – 1998 η Ύπατη Αρμοστεία δραστηριοποιήθηκε εντονότερα στη Τζάφνα, αναζητώντας την προαγωγή μόνιμων λύσεων σε αυτήν την περιοχή. Η δράση της επικεντρώνεται στην υλοποίηση βραχυπρόθεσμων προγραμμάτων στις περιοχές και ιδίως στην κατασκευή και επισκευή οδικών αρτηριών, βελτίωση των εγκαταστάσεων υγιεινής, των κέντρων υγείας, των σχολικών κτιρίων, στην παραγωγή καρπών, εκτροφής ζώων, ανάπτυξης ιχθυοκαλλιεργειών, επαγγελματικής κατάρτισης και χορήγησης μικρών δανείων. Για το 1999 ο Οργανισμός προγραμματίζει την υλοποίηση ειδικών βραχυπρόθεσμων προγραμμάτων με δικαιούχους μονογονεϊκές οικογένειες, και ιδιαίτερα όπου ο αρχηγός της οικογένειας είναι γυναίκα, παιδιά, άτομα με ειδικές ανάγκες και ομάδες με χαμηλό εισόδημα. Η παρουσία του οργανισμού στις περιοχές επαναπατρισμού των προσφύγων επιτρέπει την παρακολούθηση της κατάστασης προστασίας των προσφύγων και την παρέμβαση του οργανισμού, όπου και όταν κρίνεται αναγκαίο.

Δυστυχώς, λόγω της έλλειψης μεταφορικών μέσων με προορισμό τη Τζάφνα και της έλλειψης ασφάλειας των μεταφορών στη λιμνοθάλασσα περιορίσθηκε ο επαναπατρισμός και χιλιάδες πρόσφυγες εξαρτώνται από το κυβερνητικό σύστημα πρόνοιας στην Vanuhyia ή στο Trincomalee αναμένοντας τη δημιουργία κατάλληλων συνθηκών για ασφαλή επιστροφή τους στα σπίτια τους. Η Ύπατη Αρμοστεία σε συνεργασία με τις κυβερνητικές αρχές και το LTTE εξερευνά διάφορες δυνατότητες ασφαλούς μεταφοράς των προσφύγων στη Τζάφνα.

Η κατάσταση ασφάλειας στη Τζάφνα συνεχίζει να δυσχεραίνει την καθημερινή ζωή των κατοίκων. Σε πολλές περιπτώσεις η Ύπατη Αρμοστεία παρενέβη σε περιστατικά που θα είχαν οδηγήσει σε κακομεταχείριση των πολιτών. Ο οργανισμός δραστηριοποιείται στην υλοποίηση προγραμμάτων που σκοπεύουν στην προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ειδικότερα στην επιμόρφωση των δυνάμεων ασφαλείας σε ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθώς και στην ενθάρρυνση και δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης στις σχέσεις των δυνάμεων ασφαλείας με τον τοπικό πληθυσμό.

5.3 Η Παροχή βοήθειας στους πρόσφυγες που επαναπατρίζονται από την Ινδία

Η παρουσία του Γραφείου της Ύπατης Αρμοστείας στη Σρι Λάνκα ενισχύθηκε ιδιαίτερα όταν ανέλαβε το έργο της παρακολούθησης και παροχής βοήθειας στους πρόσφυγες που επαναπατρί-

ζονταν από την Ινδία κατά τη διάρκεια της Συμφωνίας Ειρήνης που υπογράφηκε μεταξύ των δύο χωρών. Ο επαναπατρισμός οργανώθηκε βάσει διμερούς συμφωνίας των δύο κυβερνήσεων και η Ύπατη Αρμοστεία δεν ανέλαβε κάποιο ρόλο στην Ινδία. Η διαδικασία διήρκεσε από το 1987 έως το 1989. Το 1992 βάσει συμφωνίας με την Ινδία ανατέθηκε στην Ύπατη Αρμοστεία το έργο της επαλήθευσης του εθελοντικού χαρακτήρα της απόφασης των προσφύγων να επαναπατριστούν στη Σρι Λάνκα. Όμως, ο μεγάλης έκτασης εθελοντικός επαναπατρισμός διακόπηκε το 1992 έως το 1995, όταν αναζωπυρώθηκαν οι εμφύλιες συγκρούσεις στη Σρι Λάνκα. Στις περιόδους 1987 έως 1989 και 1992 έως 1995 επαναπατρίστηκαν 100.000 πρόσφυγες. Οι επαναπατριζόμενοι μεταφέρθηκαν στο Mannar και στο Trincomalee από όπου στη συνέχεια αναχωρούσαν με τη βοήθεια της Ύπατης Αρμοστείας με προορισμό τους τόπους καταγωγής τους. Στις περιοχές όπου ο αριθμός των επαναπατριζόμενων ήταν ιδιαίτερα υψηλός η Ύπατη Αρμοστεία ανέλαβε την υλοποίηση βραχυπρόθεσμων προγραμμάτων παροχής βοήθειας. Κάποιοι από τους επαναπατριζόμενους αδυνατούσαν να μεταβούν στους τόπους καταγωγής τους λόγω σοβαρών προβλημάτων ασφαλείας, οπότε η Ύπατη Αρμοστεία παρείχε βοήθεια σε όσους αναγκάζονταν να παραμείνουν στα «ανοικτά κέντρα ανακούφισης».

Η Ύπατη Αρμοστεία πιστεύει ότι η κατάσταση στη Σρι Λάνκα σήμερα δεν ευνοεί τον ευρείας έκτασης επαναπατρισμό. Όμως, ο οργανισμός συνεχίζει να διευκολύνει μικρό αριθμό προσφύγων που αποφασίζουν μεμονωμένα να επιστρέψουν αεροπορικά στο Κολόμπο. Η διαδικασία περιλαμβάνει την έκδοση αδειών αναχώρησης και ασφαλούς εισόδου στη Σρι Λάνκα από τις αρχές στο Tamil Nadu. Στη συνέχεια η Ύπατη Αρμοστεία επιβαρύνεται με το αντίτιμο του αεροπορικού εισιτηρίου. Αναφέρεται ότι μικρός αριθμός προσφύγων επαναπατρίζεται αυθόρμητα στο νησί Mannar. Το 1998 επαναπατρίστηκαν στο Mannar περίπου 100 πρόσφυγες.

5.4 Παρακολούθηση της επιστροφής των απορριφθέντων αιτούντων άσυλο

Η Ύπατη Αρμοστεία αναλαμβάνει την παθητική ή έμμεση παρακολούθηση της επιστροφής των απορριφθέντων αιτούντων άσυλο από την Ελβετία. Η αρμοδιότητα αυτή ανατέθηκε στον οργανισμό μετά από αίτηση που υποβλήθηκε από τις δύο κυβερνήσεις – Ελβετίας και Σρι Λάνκα – βάσει διμερούς συμφωνίας που υπογράφηκε το 1994 και παρατάθηκε έως το 2000 μετά την ανανέωση της συμφωνίας για διάρκεια δύο ετών. Σύμφωνα με τη συμφωνία αυτή η Ύπατη Αρμοστεία ενεργεί ως «σύνδεσμος» μεταξύ των επαναπατριζόμενων και των δύο κυβερνήσεων και συμβάλλει στην «αντιμετώπιση των διαφόρων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι επαναπατριζόμενοι». Η Ύπατη Αρμοστεία δεν αναλαμβάνει δραστήριο ρόλο σε όλες τις περιπτώσεις επιστροφής των απορριφθέντων αιτούντων άσυλο, αλλά ελέγχει την κατάσταση, παρεμβαίνει και αναζητά λύσεις όταν ενημερώνεται για προβλήματα, ειδικά κατά την άφιξη στο αεροδρόμιο. Η συμμετοχή της Ύπατης Αρμοστείας συμβάλλει στην εφαρμογή των διαδικασιών, και στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργεί η κράτηση στο αεροδρόμιο όσων επιστρέφουν στη Σρι Λάνκα με πιστοποιητικά ταξιδιού έκτακτης ανάγκης. Οι διαδικασίες επιτρέπουν στους επαναπατριζόμενους να ταξιδεύουν και να εισέρχονται στη χώρα με ασφάλεια. Κατά το 1998 173 άτομα επέστρεψαν βάσει της διμερούς συμφωνίας Σρι Λάνκα – Ελβετίας.

Επίσης, η Ύπατη Αρμοστεία συνδράμει άτυπα τις κυβερνήσεις της Δανίας και των Κάτω Χωρών στον έλεγχο των απορριφθέντων αιτούντων άσυλο που επιστρέφουν στη Σρι Λάνκα. Η Δανία και οι Κάτω Χώρες έχουν υπογράψει διμερή συμφωνία με τις αρχές της Σρι Λάνκα και ζήτησαν από τον οργανισμό να επιβλέπει την εφαρμογή της συμφωνίας. Η Ύπατη Αρμοστεία λαμβάνει επίσης πληροφορίες για τους επαναπατριζόμενους από τη Νορβηγία.

Η άποψη της Ύπατης Αρμοστείας είναι ότι οι αιτούντες άσυλο των οποίων το αίτημα απορρίφθηκε μετά από εφαρμογή δίκαιης διαδικασίας καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα μπορούν να επιστρέψουν με ασφάλεια στη Σρι Λάνκα (η άποψη αυτή δεν ισχύει όταν υπάρχουν

άλλοι λόγοι που απαγορεύουν την επιστροφή, μεταξύ των οποίων η Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων). Όταν ο ενδιαφερόμενος δεν έχει ισχυρό ταξιδιωτικό έγγραφο, πρέπει να του παρασχεθεί κάθε αναγκαία συνδρομή για την έκδοση από την πλησιέστερη διπλωματική αρχή της Σρι Λάνκα της σχετικής τεκμηρίωσης: τα έγγραφα αυτά διευκολύνουν σημαντικά στην άφιξη στη Σρι Λάνκα, το ταξίδι και την παραμονή στη χώρα μετά τον επαναπατρισμό.

5.5 Εξελίξεις και προοπτική

Η εμφύλια σύρραξη στη Σρι Λάνκα έχει αρχίσει εδώ και δεκαετίες. Παρά τις πρόσφατες προσπάθειες της Προέδρου Kumaratunga για την εξασφάλιση υποστήριξης της ειρηνευτικής πρότασης οι διαπραγματεύσεις με το LTTE δεν παρουσίασαν εξέλιξη και υπερίσχυσαν οι στρατιωτικές συγκρούσεις. Η κρίση έπληξε, χωρίς καμία εξαίρεση, όλα τα επίπεδα της κοινωνίας της Σρι Λάνκα και εντάθηκαν οι εθνικές και θρησκευτικές διαφορές. Σε ομιλία της το 1995 η Πρόεδρος υπογράμμισε ότι ο εμφύλιος πόλεμος εμποδίζει την πρόοδο του έθνους, ανατρέπει τις αναπτυξιακές προσπάθειες, αυξάνει τον πληθωρισμό και το κόστος ζωής, επιδεινώνει το πρόβλημα της ανεργίας και κλονίζει σοβαρά την εμπιστοσύνη των επενδυτών¹²³. Η πρόεδρος τόνισε ότι ο εμφύλιος πόλεμος θέτει σε κίνδυνο τις δημοκρατικές αξίες και τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα¹²⁴. Στόχος είναι η συμφιλίωση, η απάλειψη των εθνοτικών και θρησκευτικών διαφορών και η επίτευξη συμβιβαστικής πολιτικής συμφωνίας που ικανοποιεί τα συμφέροντα όλων των ενδιαφερομένων – αντιμαχόμενων μερών. Η ανοικοδόμηση της χώρας και η αποκατάσταση των ζημιών που προκάλεσε ο πόλεμος αποτελεί επίσης σημαντικό στόχο.

Όμως, όσο συνεχίζονται οι εμφύλιες συγκρούσεις, οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι μετακινήσεις του πληθυσμού δημιουργούν ιδιαίτερα σοβαρά προβλήματα. Η αποτελεσματική προστασία των πολιτών που χρήζουν διεθνούς προστασίας και η ενδυνάμωση της εθνικής προστασίας των εσωτερικών προσφύγων από τις αρχές της Σρι Λάνκα είναι θέματα καίριας σημασίας. Η Ύπατη Αρμοστεία θα συνεχίσει να παίζει το ζωτικό ρόλο που της έχει ανατεθεί ως σύνδεσμος μεταξύ της κυβέρνησης της χώρας και του LTTE ώστε να ικανοποιούνται οι κατεπείγουσες ανάγκες των μετακινούμενων πληθυσμών και να βελτιώνονται οι συνθήκες διαβίωσης των εσωτερικών προσφύγων στις περιοχές που βρίσκονται υπό τον έλεγχο του LTTE. Στις περιοχές που ελέγχονται από την κυβέρνηση της χώρας στόχος είναι η υποστήριξη των κυβερνητικών προσπάθειών στην αναζήτηση μόνιμων λύσεων, ειδικότερα στην προαγωγή της διάρκειας του επαναπατρισμού, με τη δημιουργία κλίματος ασφάλειας και σταθερότητας στην καθημερινή ζωή των πολιτών. Η Ύπατη Αρμοστεία θα συνεχίσει να συνεισφέρει στον επαναπατρισμό των προσφύγων, παρέχοντας στους επαναπατριζόμενους ασφαλείς και σταθερές συνθήκες διαβίωσης, που προάγουν την επιστροφή τους.

¹²³ "War or peace in Sri Lanka", TDSA, Dissanayaka, Swastika (Private) Ltd, Colombo, 140.

¹²⁴ Ibid.